

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Företagsekonomiska institutionen

Effekter av IFRS 3

– *Goodwill & immateriella tillgångar*

Magisteruppsats/Master Thesis
Externredovisning

Vårterminen 2005

Handledare: Stefan Schiller

Författare: Linda Kangas, 77
Ulrika Nordborg, 69

Förord

Vi vill varmt tacka vår handledare Stefan Schiller som under uppsatsens gång tagit sig tid och väglett oss genom uppsatsskrivandet. Vi vill även tacka respondenterna Lennart Eriksson, Sten-Eric Ingblad och Johan Rippe som ställt upp på intervjuer och bidragit med värdefull information.

Göteborg i juni 2005

Linda Kangas

Ulrika Nordborg

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet Extern redovisning, Magisteruppsats, Vt 2005

Författare: Linda Kangas och Ulrika Nordborg

Handledare: Stefan Schiller

Titel: Effekter av IFRS 3 – *goodwill & immateriella tillgångar*

Bakgrund och problem: Det internationella redovisningsorganet IASB, med uppgift att utforma redovisningsstandards, har utformat ett nytt regelverk som benämns IFRS. En utav de nya standarderna är IFRS 3, som behandlar företagsförvärv och medför främst nya regler angående redovisning av goodwill. Den tillåter inte avskrivning på goodwill utan istället skall en årlig nedskrivningstest utföras. En annan förändring berör redovisning av immateriella tillgångar vilka skall särredovisas från goodwill i större utsträckning än tidigare.

Det är intressant att undersöka vilka effekterna blir för goodwill och immateriella tillgångar till följd av IFRS 3. Exempelvis hur företagens resultat påverkats samt om de nya reglerna kommer att leda till mer användarvänlig redovisningsinformation.

Syftet: Syftet med denna uppsats är att undersöka och belysa hur effekterna av IFRS 3, med avseende på goodwill och immateriella tillgångar, har påverkat koncernföretags redovisning och resultat i samband med att 2005 års första kvartalsrapport publiceras samt årsredovisningar för 2004.

Avgränsningar: Uppsatsens huvudfokus är konverteringen till IFRS 3 med hänseende till redovisning av förvärvad goodwill och immateriella tillgångar. Således kommer inte andra aspekter av IFRS 3, som till exempel minoritetsintresse och förbud mot omstruktureringsreserver, inkluderas i denna studie. Negativ goodwill samt internt upparbetad goodwill kommer inte heller att behandlas i uppsatsen.

Metod: En kvantitativ och kvalitativ undersökningsmetod har använts, där primärdata har samlats in genom information från 31 koncernföretag samt via intervjuer. Sekundärdata består av material från litteratur, artiklar, lagtext och finansiella rapporter.

Resultat och slutsatser: Konverteringen till IFRS 3 leder till att resultatet för företagen i studien kommer att öka och det beror till största del på att goodwill inte längre tillåts skrivas av. Studien visar att det är få företag som har gjort en nedskrivning av goodwill, men att det är hälften av företagen som har gjort en omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar. Uppsatsen visar att IFRS 3 medför att de finansiella rapporterna ger mer relevant information till användarna på grund av att goodwill värderas till verkligt värde. Dock konstateras att tillförlitligheten försämras på grund av ökad subjektivitet vid ett nedskrivningstest.

Förslag till fortsatt forskning: Ett förslag till fortsatt forskning är att om några år undersöka om det går att utläsa något mönster för när i tiden ett företag väljer att genomföra en nedskrivning av goodwill. Blev resultatet av nedskrivning istället för avskrivning att goodwillposten visar ett mer verkligt och aktuellt värde?

FÖRKORTNINGAR

FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
FASB	Financial Accounting Standards Board Den amerikanska motsvarigheten till IASB
IACS	International Accounting Standards Committée Foundation
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
RR	Redovisningsrådet Rekommendation
SIC	Standing Interpretation Committee Tolkningsuttalanden
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Standard Redovisningspraxis i USA
ÅRL	Årsredovisningslagen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Problemdiskussion.....	2
1.3 Problemformulering.....	3
1.4 Syfte.....	3
1.5 Metod.....	3
1.6 Avgränsning.....	3
1.7 Uppsatsens disposition.....	3
2. TEORETISK REFERENSRAM	5
2.1 Redovisningsnormernas förändring.....	5
2.1.1 <i>Historik</i>	5
2.1.2 <i>Harmonisering</i>	6
2.2 IFRS 1 First time adoption of International Financial Reporting Standards	7
2.3 IFRS 3 Business Combinations/Företagsförvärv.....	7
2.3.1 <i>Koncernmässig goodwill</i>	8
2.3.2 <i>RR 15/IAS 38 Immateriella tillgångar</i>	10
2.3.3 <i>RR 17/IAS 36 Nedskrivningar</i>	11
2.4 IASBs föreställningsram för finansiella rapporter.....	12
2.5 Diskussion kring goodwill och immateriella tillgångar.....	15
2.6 Sammanfattning.....	16
3. METOD	17
3.1 Arbetsprocessen.....	17
3.2 Vetenskaplig metod.....	17
3.3 Datainsamlingsmetod.....	18
3.3.1 <i>Urval</i>	18
3.3.2 <i>Intervjuer</i>	19
3.3.3 <i>Litteraturstudier</i>	20
3.4 Metodproblem.....	20
3.4.1 <i>Reliabilitet</i>	21
3.4.2 <i>Validitet</i>	23
3.5 Sammanfattning.....	23
4. EMPIRI	24
4.1 Studie av företag.....	24
4.1.1 <i>Andel goodwill av totala tillgångar</i>	24
4.1.2 <i>Andel goodwill av totala immateriella tillgångar</i>	25
4.1.3 <i>Resultateffekter av IFRS 3</i>	25
4.1.4 <i>Nedskrivning</i>	26
4.1.5 <i>Omklassificering</i>	27
4.2 Respondenter.....	27
4.2.1 <i>Sammanställning intervjuer</i>	28
4.3 Sammanfattning.....	31
5. ANALYS	32
5.1 Bakgrund.....	32
5.2 Studie av företag.....	32

5.2.1	Resultateffekt.....	32
5.2.2	Nedskrivning.....	34
5.2.3	Immateriella tillgångar.....	36
5.3	Kvalitativa egenskaper.....	37
5.4	Sammanfattning.....	41
6.	SLUTSATS	42
6.1	Slutdiskussion.....	42
6.2	Förslag till fortsatt forskning.....	45
	KÄLLFÖRTECKNING	46

Bilagor:

Bilaga 1: Sammanställning studie av företag

Bilaga 2: Intervjuguide

Figurförteckning:

Figur 1.1 Uppsatsens disposition

Figur 4.1 Andel goodwill av totala tillgångar

Figur 4.2 Andel goodwill av totala immateriella tillgångar

Figur 4.3 Resultateffekter av IFRS 3

Figur 4.4 Antal företag som gjort nedskrivning

Figur 4.5 Antal företag som gjort omklassificering

Figur 5.1 Resultatförbättring i förhållande till andel goodwill

Figur 5.2 Nedskrivning i förhållande till andel tillgångar

Figur 5.3 Omklassificering i förhållande till andel goodwill

1. Inledning

I detta kapitel ges en introduktion till valt problemområde genom en bakgrundsbeskrivning som mynnar ut i en problemdiskussion, problemformulering samt ett syfte. För att förtydliga uppsatsens inriktning och utformning anges den metod och de avgränsningar som gjorts. Kapitlet avslutas med uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

Från och med 1 januari, 2005 trädde den så kallade IAS-förordningen¹ i kraft inom den Europeiska Unionen (EU). Förenklat innebär den att alla börsnoterade företag på koncernnivå, samt de som är på väg att bli noterade, inom EU skall upprätta sin koncernredovisning enligt IAS/IFRS, *International Accounting Standards/International Financial Reporting Standards*, för räkenskapsår som börjar 1 januari, 2005 och senare (Thorell, 2003). I Sverige innebär det att de koncerner som har aktier som är registrerade på Stockholmsbörsen, Nordic Growth Market och Aktietorget skall tillämpa IAS/IFRS (Lindebergs Grant Thornton, 2004).

IASB, *International Accounting Standards Board*, har utarbetat de internationella rekommendationerna IAS/IFRS, med syfte att få till stånd en harmonisering av de olika redovisningsprinciperna, som används i olika länder, för att uppnå en internationell enhetlig redovisningspraxis. Tidigare gick IFRS under namnet IAS och gavs ut av IASC, *International Accounting Standards Committée Foundation* (FAR 2003). De befintliga IAS kommer att fortsätta gälla tills att de upphävs eller tills det kommer ut IFRS som träder i dess ställe (IASB, 2004).

Det nya regelverket (IAS/IFRS) och övergångsreglerna förutsätter att det finns minst ett jämförelseår i koncernredovisningen och det har fått till följd att många europeiska koncerner, innan övergångsdatumet, har arbetat med att anpassa sin koncernredovisning till redovisningen enligt IAS/IFRS. En konsekvens av det nya regelverket kan bli att kvaliteten på redovisningen stiger och att USA i framtiden accepterar dessa standarder för börsnotering. En annan konsekvens är att Redovisningsrådet inte längre ger ut några nya rekommendationer eftersom standarderna kommer att gälla i stället för Redovisningsrådets rekommendationer (RR), från och med 2005 (Thorell, 2003).

Det var i mars 2004 som IASB publicerade *IFRS 3 Business Combinations* samt vidareutvecklade versioner av *IAS 36 Impairment of Assets* och *IAS 38 Intangible Assets*. Detta innebar nyheter angående redovisning av företagsförvärv med avsikt att skapa mer harmoniserade internationella redovisningsprinciper samt förbättra kvaliteten för finansiella rapporter. IASBs standarder överensstämmer nu till stor del med motsvarande standarder i USA och även Kanada (Jansson, Nilsson & Rynell, 2004). Enligt Göran Arnell, ansvarig för KPMGs IFRS-tjänster i Sverige, har debatten om redovisning av goodwill pågått länge och han anser att införandet av IFRS 3 och harmoniseringen som den medför, kommer att innebära mer ”jämbördiga spelregler” mellan företag i samband med företagsförvärv (Arnell, 2004).

¹ Europaparlamentets och Rådets Förordning (EG) nr 1606/2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder harmoniserar den finansiella information som läggs fram av börsnoterade bolag för att garantera en hög grad av öppenhet och jämförbarhet mellan redovisningarna (Europeiska gemenskapernas kommission, 2003).

IFRS 3 kommer att förändra det sätt företag sköter företagsförvärv, uppskattar nedskrivning och kvantifierar immateriella tillgångar (Corporate Finance, 2004). Det innebär stora förändringar för redovisning av företagsförvärv och samgåenden samt redovisningen av goodwill i dessa sammanhang. Avskrivning får inte längre göras av goodwill och vissa andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod. Däremot skall dessa tillgångars värde prövas årligen för nedskrivning eller om det vid annan tidpunkt bedöms nödvändigt, genom ett så kallat *impairment test*, nedskrivningstest. Detta innebär att en ingående analys av värdet av goodwill genomförs och vid behov genomförs nedskrivning. IFRS 3 innebär ytterligare förändringar som bland annat avskaffning av poolningsmetoden och att alla identifierbara förvärvade tillgångar, samt övertagna skulder och eventualförpliktelser, vid företagsförvärv eller samgåenden skall tas upp till verkligt värde vid första redovisningen (Arnell, 2004, FAR info, 2004).

1.2 Problemdiskussion

De nya redovisningsreglerna kommer att gälla både vid nya och gamla förvärv av goodwill. En fördel med att avskrivning förbjuds är att företaget inte behöver bedöma den ekonomiska livslängden för goodwill, vilket kan vara mycket svårt. Dock blir det mer tidskrävande till följd av nedskrivningstester och ökade upplysningskrav (Jansson, Nilsson & Rynell, 2004).

Att inte längre tillåta avskrivning på goodwill och istället göra en årlig nedskrivningsprövning, där det verkliga värdet skall beräknas, kan få mycket stor effekt på det redovisade resultatet hos många bolag. Om ett nedskrivningsbehov inte föreligger kommer de nya reglerna att öka nettovinsten. Om däremot de förväntade vinsterna för det förvärvade dotterbolaget uteblir och en nedskrivning gjorts kan det resultera i kraftiga svängningar i resultatet. Även om varken avskrivningar eller nedskrivningar av goodwill påverkar kassaflödet kommer nyckeltal som baseras på resultatet att påverkas, till exempel P/E-tal (Arnell, 2004).

IASB har i det nya regelverket beslutat att det skall ställas högre krav på att det i goodwillposten inte får ingå immateriella tillgångar som går att identifiera. Det innebär att de immateriella tillgångarna i mycket större utsträckning än idag skall särredovisas och inte ingå i goodwill (Jansson, Nilsson & Rynell, 2004).

Anders Malmeby, ansvarig för affärsområdet Revision Stora Företag på KPMG och tidigare ordförande i FAR, har som många andra konstaterat att många bolag i år kommer att redovisa högre resultat. Han pekar bland annat på SEB, Atlas Copco och Electrolux som i bokslutet uppgett vilka effekter IFRS-reglerna skulle ha gett om de tillämpats redan på 2004 års resultat. Det handlar om stora resultatökningar, för SEB 822 miljoner kronor, Atlas Copco 454 miljoner kronor och Electrolux 155 miljoner kronor. När de från och med 2005 inte ska skriva av goodwill kommer det att synas tydligt i resultaträkningarna för företagen (Suneson, 2005:a).

Björn Suneson (2005:b) säger att IFRS är *rena grekiskan* för vanliga aktieägare, och menar att det kan vara bra även för småsparare att veta vilka synliga effekter de nya redovisningsreglerna kan få på vinsterna. Han uppmanar läsarna av årsredovisningar och kvartalsrapporter framöver; *Att hålla huvudet kallt* eftersom de nya

redovisningsreglerna kommer att innebära att företagen visar vinster som ligger 8-9 procent högre som följd. Suneson poängterar att ingenting egentligen har förändrats i bolagen eftersom inga likvida medel vare sig har flutit in eller ut. Det gäller som han säger att även i fortsättningen *genomskåda siffrorna, skrapa på ytan och vara kritisk*.

1.3 Problemformulering

Problemdiskussionen leder fram till frågeställningar som behandlar hur goodwill och immateriella tillgångar redovisas i årsredovisningar för 2004 samt i den första kvartalsrapporten 2005. Uppsatsens huvudfråga blir därmed:

Vilka blir effekterna för goodwill och immateriella tillgångar till följd av IFRS 3?

För att besvara huvudfrågan kommer två delfrågeställningar att behandlas:

- *Vilka blir konsekvenserna, för företag, vid värdering av goodwillposten när ett nedskrivningstest tillämpas samt vid utformandet av finansiella rapporter?*
- *Vilka blir konsekvenserna, för företag, vid identifiering och särredovisning av immateriella tillgångar från goodwillposten samt vid utformandet av finansiella rapporter?*

1.4 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka och belysa hur effekterna av IFRS 3, med avseende på goodwill och immateriella tillgångar, har påverkat koncernföretags redovisning och resultat i samband med att ett jämförelseår beräknats i årsredovisningen för 2004 samt vid publicering av 2005 års första kvartalsrapport.

1.5 Metod

En kvantitativ och kvalitativ undersökningsmetod har använts, där primärdata har samlats in genom information från 31 koncernföretag samt via intervjuer. Sekundärdata består av material från litteratur, artiklar, lagtext och finansiella rapporter.

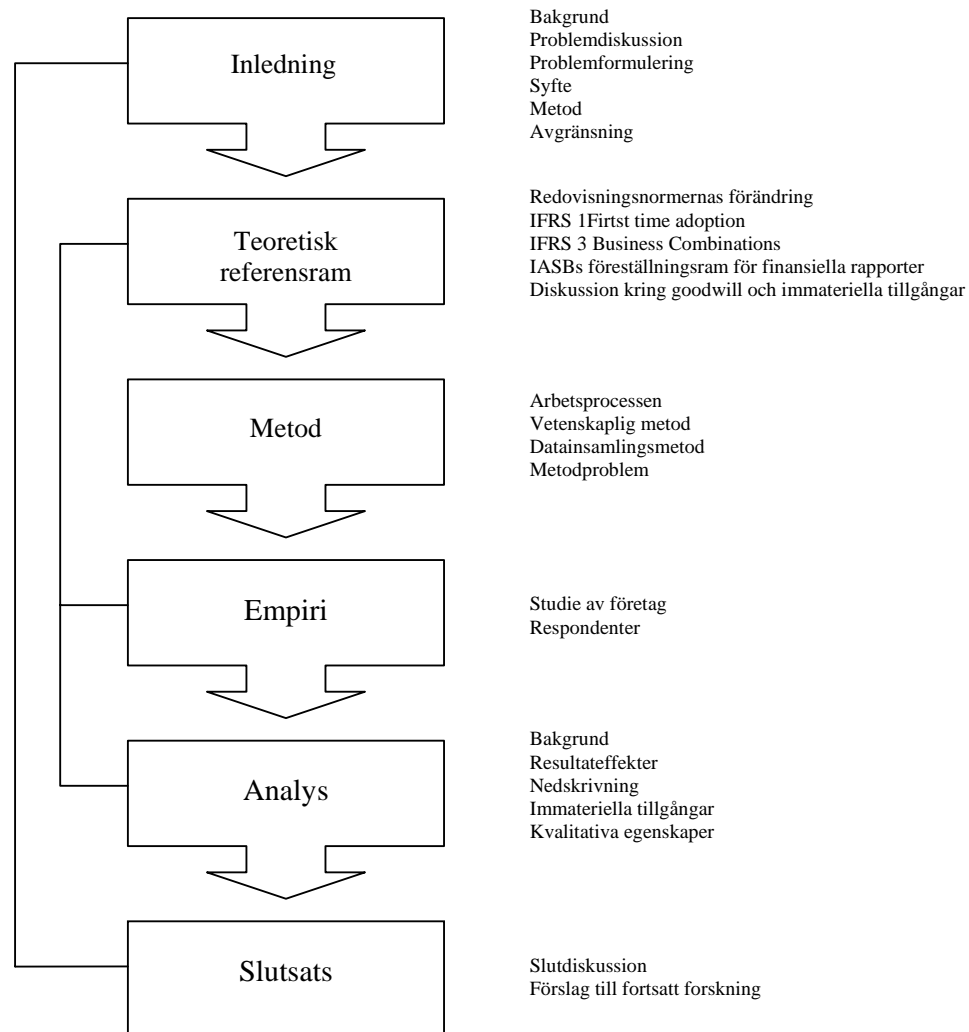
1.6 Avgränsning

Uppsatsens huvudfokus är konverteringen till IFRS 3 med hänseende till redovisning av förvärvad goodwill och immateriella tillgångar och dess resultatpåverkan. Således kommer inte andra aspekter av IFRS 3, som till exempel minoritetsintresse och förbud mot omstruktureringsreserver, inkluderas i denna studie. Negativ goodwill samt internt upparbetad goodwill kommer inte heller att behandlas i uppsatsen. 31 koncerners årsredovisningar samt kvartalsrapporter analyseras. Urvalet av koncerner är avgränsade till de företag som är noterade på Stockholmsbörsens A-lista för mest omsatta aktier. Uppsatsen är avgränsad till studier av befintligt regelverk i Sverige, Årsredovisningslag (ÅRL), RR 1:00 samt IASBs nya regelverk, IFRS 1, IFRS 3, IAS 36 och IAS 38.

1.7 Uppsatsens disposition

I *inledningen* ges en bakgrund till ämnet som sedan problematiseras och mynnar ut i uppsatsens problemformulering. I kapitlet framkommer även uppsatsens syfte, avgränsning, en kortfattad metod och disposition. Kapitel två, *teoretisk referensram*, ger

en inblick i IASBs nya regelverk för goodwillredovisning. I kapitlet ges även en diskussion kring harmonisering, debatt i media samt IASBs föreställningsram för utformning av finansiella rapporter. Kapitel tre, *metod*, redogör för arbetsprocessens gång, val av vetenskaplig metod och datainsamlingsmetod samt diskussion kring metodproblem. I kapitel fyra redovisas det *empiriska* resultatet som inkluderar uppsatsens studie av företag samt en sammanställning av intervjuer. Kapitel fem, *analys*, bygger på uppsatsens huvudfrågeställning samt de fyra delfrågeställningarna. Analysen ämnar binda samman empirin och referensramen. Kapitel sex *slutsats*, ämnar ge svar på uppsatsens frågeställningar. Kapitlet avslutas med att författarna ger förslag på fortsatt forskning.

Figur 1.1 Disposition
Källa: Egen bearbetning (2005)

2. Teoretisk referensram

Kapitlet framställer den teoretiska referensramen som syftar till att ge en inblick i IASB och det nya regelverket IFRS 1, IFRS 3, IAS 36, IAS 38 samt hur regelverket har sett ut i Sverige innan konverteringen. Detta avsnitt innehåller även ett kort avsnitt om begreppet harmonisering. Kapitlet fortsätter med IASBs föreställningsram som är den teori som uppsatsen använder sig av. Efter det följer ett avsnitt kring diskussion om goodwill och immateriella tillgångar som förekommit i media.

2.1 Redovisningsnormernas förändring

Detta avsnitt inleds med en kortfattad historisk bakgrund om redovisningsorganens utveckling samt en bakgrund till införandet av de nya redovisningsstandarderna, IFRS. Ett stycke behandlar även harmonisering. De två nästföljande avsnitten belyser IFRS 1 och IFRS 3, vad gäller förändringarna i redovisningen av goodwill, immateriella tillgångar och nedskrivningar.

2.1.1 Historik

1973 grundades IASC genom en överenskommelse mellan redovisningsorganen i bland annat Australien, Kanada, Frankrike, Japan, Mexiko, Storbritannien och USA. Fler länder har sedan dess anslutit sig till organisationen. IASC ansvarade bland annat för utformandet av internationella redovisningsstandarder (IASB, 2004). Den amerikanska organisationen FASBs, *Financial Accounting Standards Board*, utgivna standarder har påverkat IASCs standarder, men den senares standarder är inte lika detaljerade. Redovisningsrådets rekommendationer i Sverige är baserade på IASCs standarder (Smith, 2000). FASBs och IASCs rekommendationer bygger till stor del på de anglosaxiska redovisningstraditionerna som ser mer till marknadsvärdet än till den historiska kostnaden (Smith, 2000).

Första april 2001 tog den privat finansierade organisationen och normbildaren IASB, till följd av en omstrukturering, över ansvaret för utvecklandet av redovisningsstandarder, så kallade IAS, ifrån föregångaren IASC. Samtidigt fick IASB kraftigt ökade resurser. Stiftelsen IASC är i dag förmyndare för Londonbaserade IASB och utser bland annat dess medlemmar samt samlar in de medel som behövs för finansiering, främst genom donationer från de stora revisionsbyråerna och internationella privata företag, medan IASB har fullt ansvar för standardernas utformning (Nilsson, 2002). Arbetet med framtagandet av standarder bedrivs av arbetsgrupper med företrädare ifrån olika redovisningsorganisationer och synpunkter inhämtas ifrån företrädare för medlemsorganisationerna (Jönsson Lundmark, 1999).

IASB är den dominerande organisationen på det internationella redovisningsområdet och har som målsättning att dels publicera redovisningsnormer, så kallade IFRS, och dels att förbättra samt harmonisera redovisningsnormer (Nilsson, 2002). Syftet är även att verka för att dessa skall få en världsvid spridning och därmed öka jämförbarheten mellan företags externa redovisning oavsett i vilket land företaget bedriver sin verksamhet (Jönsson Lundmark, 1999).

I dag använder ett stort antal länder IAS/IFRS som förebild för de nationella reglerna eller tillämpar dem direkt med vissa kompletteringar (Nilsson, 2002). Grunden till att

EU beslöt att följa IAS var just IASBs syfte att höja kvaliteten i befintliga standarder. Dessutom måste varje IAS/IFRS godkännas av EU innan den blir gällande inom unionen vilket innebär att det finns en möjlighet att påverka innehållet i dem (Thorell, 2003).

Den normgivare som idag har det allra största inflytandet i världen är FASB. FASB har stor påverkan på IASB bland annat på grund av att de har mycket större resurser (Artsberg, 2005). De två organisationerna samverkar i det så kallade "convergence project" för att harmonisera redovisningsprinciperna mellan olika länder. Tillvägagångssättet är främst baserat på att identifiera och eliminera väsentliga skillnader mellan US GAAP, *United States Generally Accepted Accounting Standard*, och andra nationella redovisningsprinciper (IASplus, 2003).

2.1.2 Harmonisering

Enligt den brittiske forskaren Nobes finns det två redovisningstraditioner, den kontinentala och den anglosaxiska. Japan samt de västeuropeiska länderna med undantag för bland annat Storbritannien tillämpar den kontinentala traditionen. USA, Nederländerna och Irland är andra exempel på länder som tillämpar den anglosaxiska traditionen. Den kontinentala traditionen följer den romersk-tyska rättstraditionen med så kallad "code law" där det utgås från civilrättsliga regler som är baserade på nedskrivna lagar. Den anglosaxiska traditionen utgår också från civilrättsliga regler, men är baserad på sedvanerätt som kompletteras med precedensfall i domstolar, så kallad "case law". Det som framförallt skiljer dessa traditioner från varandra är företagets huvudsakliga finansieringskälla. I de anglosaxiska länderna finansieras företagen i huvudsak av enskilda aktieägare, medan de kontinentala ländernas finansiering präglas av långivare. Som en följd av finansieringen anses de anglosaxiska ländernas redovisning vara mer neutral och uppvisa en mer rättvisande bild eftersom den främst vänder sig till aktieägarna. Detta har sin grund i den stora börskraschen 1929 i USA, då en stor del av ansvaret lades på redovisningen som ansågs otillräcklig (Artsberg, 2005, Smith 2000). Nobes & Parker (2002) menar att den anglosaxiska traditionen försöker finna en lösning på varje situation som uppstår medan den kontinentala traditionen fokuserar mer på moral och rättvisa.

Efterfrågan på internationell harmonisering kommer förutom från dem som reglerar även från dem som förbereder och använder finansiella rapporter. Investerar och finansiella analytiker måste kunna förstå finansiella rapporter från andra länder eftersom de kan ha ett intresse av att investera i utländska företag. De mest fundamentala hindren för harmonisering är omfattningen av nuvarande skillnader mellan redovisningspraxis i olika länder (Nobes & Parker, 2002). Skillnader på finansiella rapporter i olika länder kan bero på olika sociala, ekonomiska och legala faktorer och på grund av att olika länder har olika användare och deras behov i åtanke när de fastställer nationella redovisningskrav. IASC strävar efter att minska dessa skillnader genom en harmonisering av de bestämmelser, redovisningsstandarder och metoder som används vid utformning av finansiella rapporter (IASB, 2001). Enligt Artsberg (2005) bör det göras åtskillnad mellan harmonisering på *de jure*-nivå, det vill säga av regelverket, och *de facto*-nivån, det vill säga hur företagen faktiskt redovisar.

2.2 IFRS 1 First time adoption of International Financial Reporting Standards

Standarden anger hur en förstagångstillämpare skall upprätta öppningsbalans för det jämförelseår/den period som närmast föregår det år/den period som de finansiella rapporterna omfattar. I detta fall innebär det att årsredovisningar för 2004 skall innehålla minst ett jämförelseår, det vill säga öppningsbalans per den 1 januari 2004. IFRS 1 innehåller även övergångsbestämmelser för införandet av IFRS och bygger på principen att alla tillämpliga standards och uttalanden som har trätt i kraft per den balansdag som de finansiella rapporterna avslutats skall tillämpas med så kallad full retroaktiv verkan i öppningsbalansen per dagen för övergången till IFRS. Huvudregeln är således att IFRS standarder som trätt i kraft och godkänts av EU per 31 december, 2005 skall tillämpas med retroaktiv verkan. Bland annat skall inte avskrivningar på goodwill redovisas i jämförelseåret. (Europeiska unionens officiella tidning, 2004).

Innebörden av denna princip kan i vissa fall medföra ett mycket omfattande krav på att fastställa nya historiska ingångsvärden i öppningsbalansen, ett arbete som i vissa fall kan vara omöjligt att genomföra. Av dessa skäl innehåller IFRS 1 frivilliga undantag från retroaktiv tillämpning vilket innebär att företaget istället praktiserar en framåtriktad tillämpning (Europeiska unionens officiella tidning, 2004).

2.3 IFRS 3 Business Combinations/Företagsförvärv

2001 publicerade FASB standarderna FAS 141 *Business Combinations* och FAS 142 *Goodwill and Other Intangibles*. De nya standarderna innebar bland annat att poolningsmetoden och goodwillavskrivningar förbjöds samt att nedskrivningstest infördes. Detta var en dramatisk förändring av de amerikanska redovisningsreglerna om förvärv och sammangående (Mard, Hyden, Hitchner & Zyla 2002). Standarderna överensstämmer i stor utsträckning med IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. IASB hade vid utformandet av dessa standarder FAS 141 och 142 som förebild (Rankin Johansson, 2001).

Den 31 mars 2004 publicerade IASB den nya standarden IFRS 3. Som en följd av publiceringen av den nya standarden har IASB gjort förändringar i IAS 36, *Nedskrivningar* och IAS 38, *Immateriella tillgångar*. IFRS 3 ersätter IAS 22 *Business Combinations* samt översättningarna SIC-9, *Klassificering som företagsförvärv eller samgående*, SIC-22, *Justering av förvärvsanalys efter förvärvstidpunkten* samt SIC-28, *Koncernredovisning – "transaktionsdag" och verkligt värde på egetkapitalinstrument* (IASB, 2004).

IFRS 3 har utfärdats för att förbättra kvaliteten för redovisning av företagsförvärv samt för att uppnå en internationellt jämförbar redovisning. Poolningsmetoden² förbjöds på grund av att IASB anser att möjligheten att välja mellan förvärvsmetoden och poolningsmetoden leder till en försämring av jämförbarheten av ekonomiska redogörelser som till exempel årsredovisningar. Ytterligare ett argument är att möjligheten att välja metod kan användas för att erhålla ett önskat redovisat resultat. Poolningsmetoden var redan förbjuden i Australien, Kanada och USA vilket även det

² Poolningsmetoden bortser från vilket pris moderbolaget betalade för aktierna när dotterbolaget förvärvades och därför uppstår ingen goodwill eller andra övervärden i koncernens balansräkning (Lönqvist, 2002:107).

var en anledning till förbudet. Från och med 2005 skall således samtliga företagsförvärv redovisas enligt förvärvsmetoden. IASB vill även få en mer enhetlig och jämförbar redovisning av goodwill och immateriella tillgångar. Bakgrunden är att dessa tillgångsposter redovisas med variationer mellan olika jurisdiktioner (rättskipningsområden) (IASB, 2004).

Införandet av IFRS 3 medför som tidigare nämnts att samtliga företagsförvärv skall redovisas enligt förvärvsmetoden. Detta leder till ett krav på att en förvärvare alltid skall identifieras vid varje enskilt förvärv. Förvärvaren är den enhet som kan utöva ett bestämmande inflytande över den andra enheten och har kontroll över enheten. Vidare skall samtliga förvärvade och identifierade tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser värderas till verkligt värde i förvärvsanalysen på förvärvsdagen utan hänsyn tagen till minoritetsintressen. Detta är något som troligen kommer att kräva specialistkunskaper inom området. Förvärvad goodwill skall redovisas som en tillgång från och med förvärvsdagen (IASB, 2004).

Avskrivningar av förvärvad goodwill förbjuds och istället ska goodwill årligen testas genom en så kallad *impairment test*, nedskrivningstest, för att bedöma om ett nedskrivningsbehov finns. Om det finns indikationer på att tillgången har drabbats av en värdenedgång genomförs testet mer frekvent i enlighet med IAS 36 (IASB, 2004). IFRS 3 ställer omfattande krav på upplysningar i samband med företagsförvärv samt bland annat för nedskrivningar och bokförda värden. Syftet är att användarna av finansiella rapporter skall kunna utvärdera de finansiella effekterna av varje företagsförvärv under perioden (Ernst & Young Technical Department, 2004).

2.3.1 Koncernmässig goodwill

En utav de mest kontroversiella redovisningsfrågorna handlar om koncernmässig goodwill och vilken avskrivningstid som skall tillämpas, om goodwillposten överhuvudtaget skall skrivas av. Behandlingen av goodwill har varierat mellan olika länder inom Europa samt USA. Sedan mitten av 1980-talet har praxis i Sverige växlat mellan direkt bortskrivning (mot eget kapital) till avskrivning på 40 år, enligt praxis i USA. Normgivarna har föredragit en kort avskrivningstid eller direkt bortskrivning för att begränsa en alltför oförsiktig redovisning (Artsberg, 2005). Enligt ÅRL skall goodwill och övriga immateriella tillgångar aktiveras och skrivas av över dess ekonomiska livslängd som antas vara maximalt fem år, om det inte går att med rimlig grad av säkerhet fastställa en längre livslängd (FAR, 2003).

I Sverige har motståndet varit stort mot en avskrivningstid på 40 år bortsett från vissa företag som velat införa detta. Redovisningsrådet justerade RR 1:00 *Koncernredovisning*, till att tillåta en nyttjandeperiod på 20 år med möjlighet att i sällsynta fall ha en nyttjandeperiod över detta. Två svenska företag noterade i USA har valt att skriva av sin goodwill över 40 år. Ett argument var att de annars inte kunde konkurrera på lika villkor eftersom det i USA tilläts 40 års avskrivningstid, vilket således innebar att företagen i USA tillämpade en mindre ”sträng” redovisning än de i Sverige, med ett högre resultat som följd (Artsberg, 2005).

Enligt RR 1:00 skall linjär avskrivningsmetod användas om det inte kan motiveras att en annan avskrivningsmetod bättre framställer förbrukningen av tillgångens värde för företaget. Varje period som redovisas skall avskrivningsbeloppet redovisas som en

kostnad vilket medför att värdet på goodwillposten minskar över tiden. En gång per år bör den valda avskrivningstiden och avskrivningsmetoden prövas för att avgöra om dessa behöver justeras (FAR, 2003).

En metod som förespråkas är den som består i att goodwillutgiften i balansräkningen efter förvärvet redovisas som en tillgång och att avskrivning bör ske då förvärvad goodwill inte täcks av företagets totala goodwill på balansdagen. Denna metod är förenlig med fortlevnadsprincipen (Eriksson, 1974). Professor John Canning ifrågasätter om goodwill är en tillgång överhuvudtaget i användbar mening. Han beskriver goodwill som; *it is purely and simply a plug* (Hendriksen & Van Breda, 1992: 642).

I Hendriksen & Van Breda (1992) diskuteras de argument som finns för att alla immateriella och materiella tillgångar har en begränsad ekonomisk livslängd om förbrukningen av tillgången går att uppskatta. Om tillgångens avskrivningstid inte går att bestämma utan att den fortfarande har ett värde efter att den skulle ha skrivits av, så förespråkas att de ursprungliga kostnaderna för avskrivning skall ligga kvar i bokföringen. Avskrivning bör inte göras eftersom värdet på den ursprungliga tillgången fortsätter så länge den förbrukas.

Redan 1990 skrev Kam att en del redovisare inte ansåg att all goodwill kunde ha ett bestämt årligt avskrivningsbelopp, de ansåg att goodwill istället kunde ha en obestämd livslängd. De menar att enbart om det går att förutspå livslängd på goodwill skall det skrivas av. Han beskriver även hur det fanns redovisare som förespråkade att företags goodwill årligen skulle granskas av redovisare för att se om den fortfarande var bestående och om inte så skulle goodwill skrivas av. Kam (1990) anser att goodwill kan vara övervärderat på grund av att det förekommit priskrig vid inköpet av förvärvet.

Enligt det nu gällande regelverket, IFRS 3, definieras förvärvad koncerngoodwill som en betalning som förvärvaren gjort för en tillgång som inte kan bli individuellt identifierad och redovisad separat. Tillgången förväntas generera framtida ekonomiska fördelar. Förvärvaren skall på förvärvsdagen redovisa förvärvad goodwill som en tillgång och initialt beräkna dennas kostnad (den residual av kostnaden för företagsförvärvet när det verkliga värdet på identifierbara tillgångar, skulder och ansvarsförbindelser räknats bort). Efter den initiala redovisningen skall förvärvad goodwill beräknas som kostnaden minus eventuella ackumulerade nedskrivningar (IASB, 2003).

Enligt IASB innebär avskrivning av goodwill att posten inte värderas tillförlitligt. De anser att det inte är möjligt att förutspå livslängden på förvärvad goodwill samt hur den genom avskrivningar minskar enligt ett mönster. Avskrivning av goodwill ger således enligt IASB ingen användbar information eftersom internt upparbetad goodwill³ inte redovisas. Lösningen var enligt dem att införa ett nedskrivningstest som skall leda till

³ Internt upparbetad goodwill sägs ge uttryck för ospecificerade framtida fördelar (Smith, 2004). Enligt RR 15 får internt upparbetad goodwill inte redovisas som en tillgång i balansräkningen. Den får inte tas upp på grund av att den inte är en identifierbar resurs som företaget har kontroll över och dess anskaffningsvärde inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Exempel på internt upparbetad goodwill är uppbyggd kundlojalitet och humankapital (FAR, 2003).

mer användbar information för användaren av finansiella rapporter, då goodwillposten redovisas till verkligt värde (IASB, 2004).

Goodwillposten kräver omfattande upplysningar. Det skall bland annat redovisas upplysningar om vilka faktorer som medverkade till kostnaden som resulterade som goodwill. En avstämning skall presenteras mellan ingående och utgående värden av goodwillposten under en period och separat visa bland annat summan av ackumulerade nedskrivningar vid periodens ingång. Även goodwill som tillkommit under perioden, nedskrivningar under perioden redovisade i enlighet med IAS 36, övriga eventuella förändringar av goodwillposten under perioden samt summan och ackumulerade nedskrivningar vid periodens slut skall redovisas. Det skall även finnas en beskrivning av varje immateriell tillgång som inte redovisades separat från goodwill och en förklaring till varför den immateriella tillgångens verkliga värde inte kunde mätas tillförlitligt. Koncernen skall visa information som möjliggör det för användare av finansiella redogörelser att utvärdera förändringar i goodwillposten under en period (IASB, 2004).

2.3.2 RR 15/IAS 38 Immateriella tillgångar

Rekommendationen RR 15 behandlar redovisning av immateriella tillgångar, med vissa undantag som exempelvis förvärvad goodwill vilket behandlas i RR 1:00 Koncernredovisning (FAR, 2003). RR 15 överensstämmer till stor del med IAS 38, men de delar av standarden som behandlar företagsförvärv har reviderats som en konsekvens av IFRS 3. Det innebär att förändringarna i rekommendationen främst består av att tydliggöra ”identifierbarhet” av immateriella tillgångar, dess livslängd och avskrivning samt redovisning av pågående forsknings- och utvecklingsprojekt vid företagsförvärv (IASB, 2004).

I RR 15 definieras en immateriell tillgång som ”*en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk substans som används för produktion eller tillhandahållande av varor eller tjänster samt för uthyrning till andra eller för administrativa ändamål*”. Definitionen i den reviderade IAS 38 har reducerats till ”*en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk substans*”. IASB ansåg att själva syftet med att besitta en immateriell tillgång inte är relevant vid klassificering av en immateriell tillgång (särskiljas från goodwill) och således att alla sådana tillgångar skall innefattas av standarden. Tillgången behövde inte enligt RR 15 samt den tidigare IAS 38 vara avskiljbar (kunna säljas, licenseras eller uthyras för sig eller tillsammans med andra tillgångar t.ex. kundregister) för att vara identifierbar, men ingen tydlig definition av identifierbarhet gavs i rekommendationen. Enligt den reviderade IAS 38 är en tillgång identifierbar om den antingen är avskiljbar eller har uppkommit som en följd av kontrakt eller andra legala rättigheter som till exempel varumärken (oavsett om dessa rättigheter är avskiljbara eller inte). Förvärvad goodwill är inte en immateriell tillgång eftersom den inte härrör från en tillgång som är identifierbar på det sätt som nämnts ovan (IFRS, 2004).

Det har observerats (IASB, 2004, Mueller, 2004, Rankin Johansson, 2001) att immateriella tillgångar har utvecklats och fortsätter att utvecklas till att utgöra en allt större del av ett företags tillgångar och att dessa tillgångar vid företagsförvärv ofta inkluderas i goodwillposten. Detta trots de föreskrifter som funnits i IAS 22 samt den oreviderade IAS 38, där det anges att de skall redovisas separat från goodwill. Standardsättarna i USA och Kanada ansåg att användbarheten av finansiella rapporter

förbättras om förvärvade immateriella tillgångar till större del särskiljs från goodwill. IASB ansåg att detta argument var befogat och har därför infört en tydligare definition av dessa tillgångar. Det kommer att krävas en mer ingående analys av förvärvade nettotillgångar vid företagsförvärv (IASB, 2004).

Enligt IAS 22 respektive den tidigare IAS 38 krävdes endast att en immateriell tillgång skulle redovisas om det var troligt att framtida ekonomiska fördelar kunde tillskrivas tillgången samt om det gick att beräkna kostnaden på ett tillförlitligt sätt. Detta krav kvarstår med vissa tillägg för att klargöra att enligt den reviderade IAS 38 respektive IFRS 3 anses alltid immateriella tillgångar, som är förvärvade separat eller genom företagsförvärv, generera framtida ekonomiska fördelar. Den reviderade IAS 38 respektive IFRS 3 medför även att det verkliga värdet för en förvärvad immateriell tillgång normalt kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet för att således kunna särredovisas från goodwill. Om en förvärvad immateriell tillgång har en begränsad livslängd görs ett antagande att det verkliga värdet kan mätas tillförlitligt vilket kommer att medföra att fler immateriella tillgångar än tidigare redovisas i balansräkningen. Den reviderade standarden medför ett långt gående krav på att identifiera olika immateriella tillgångar. Som exempel kan nämnas varumärken och andra typer av rättigheter, kundrelationer, leveransavtal, royaltyavtal med mera. Utgångspunkten är att undvika att tillgångar med kort nyttjandeperiod skall ingå i goodwillvärdet (IASB, 2004).

Den tidigare versionen av IAS 38/RR 15 baserades på att livslängden för en immateriell tillgång alltid var begränsad och att den inte kunde överstiga 20 år. I den reviderade rekommendationen kan en immateriell tillgång anses ha en obestämd livslängd om det inte går att se någon gräns för hur länge tillgången förväntas generera nettokassaflöde (IASB, 2004).

Till följd av förbudet i IFRS 3 mot goodwillavskrivningar har den reviderade versionen av IAS 38 ändrats så att immateriella tillgångar med obestämd livslängd inte heller skall skrivas av. Detta gäller oberoende av om tillgångarna har uppkommit som följd av ett företagsförvärv eller på annat sätt. Livslängden skall sedan årligen ses över för att se om den fortfarande är obestämd eller om det uppkommit omständigheter som innebär att livslängden bör begränsas. Enligt den nya versionen skall för varje immateriell tillgång avgöras huruvida tillgången har en begränsad eller obestämd livslängd. En immateriell tillgång med begränsad ekonomisk livslängd skall skrivas av under den bedömda nyttjandeperioden, medan en immateriell tillgång med obestämd ekonomisk livslängd, liksom tidigare nämnd goodwill, inte skall skrivas av (IASB, 2004).

Upplysningar om storleken på immateriella tillgångar samt orsaken till varför tillgångarna är obestämbara skall, enligt den reviderade IAS 38, ges för immateriella tillgångar med obestämbar livslängd (IASB, 2004).

2.3.3 RR 17/IAS 36 Nedskrivningar

Rekommendationen beskriver hur en nedskrivning av värdet på en tillgång skall beräknas och redovisas samt vilken information som skall lämnas om nedskrivningar. RR 17 är baserad på IAS 36 och enligt dem skall en tillgång skrivas ned när det redovisade värdet (verkligt värde enligt IAS 36) överstiger det så kallade

återvinningsvärdet⁴ En tillgångs återvinningsvärde skall fastställas när det finns indikation på att värdet på tillgången har minskat. Nedskrivningsbeloppet skall belasta periodens resultat (FAR, 2003).

Som en konsekvens av IFRS 3 har IAS 36 omarbetats för de delar som behandlar företagsförvärv. Förändringar har främst införts vid nedskrivningstest av goodwill men även vid prövning av nedskrivningsbehov för immateriella tillgångar. Enligt RR 17 krävdes att immateriella tillgångar med en bestämd livslängd över 20 år skulle testas för nedskrivning årligen. Enligt den reviderade IAS 36 skall en prövning av nedskrivningsbehovet nu även genomföras årligen för immateriella tillgångar med obestämd livslängd, immateriella tillgångar som ännu inte är tillgängliga för användning i företaget samt för koncernmässig goodwill. Detta skall genomföras oberoende av om externa eller interna indikationer på ett nedskrivningsbehov finns. Nedskrivningstestet får genomföras vid valfri tidpunkt under året men måste sedan genomföras vid samma datum varje år. Om det finns indikationer på att goodwill har minskat i värde skall nedskrivningstestet genomföras mer frekvent. Dessa krav finns inte i RR 17 där goodwill endast ska testas för nedskrivning när det finns indikationer på en värdenedgång. Förvärvad goodwill skall med den reviderade IAS 36 testas för nedskrivning innan innevarande räkenskapsårs slut (IASB, 2004).

En annan förändring är att goodwill skall fördelas på kassagenererande enheter⁵ redan vid förvärvstillfället i motsats till RR 17 där denna fördelning först gjordes vid prövning av nedskrivningsbehovet. I RR 17 är återföring av goodwillnedskrivningar tillåtet under speciella omständigheter men enligt den reviderade IAS 36 är återföring av goodwill ej längre tillåtet (IASB, 2004).

När det gäller immateriella tillgångar med en begränsad livslängd på över 20 år har kravet på årlig prövning av nedskrivningsbehovet tagits bort. Nedskrivningsbehovet behöver således bara prövas om en extern eller intern indikation föreligger (IASB, 2004).

2.4 IASBs föreställningsram för finansiella rapporter

IASB fastställde 2001 en föreställningsram, baserad på FASBs föreställningsram, som behandlar begrepp och grundprinciper för utformning av finansiella rapporter avsedda för externa användare som använder informationen som underlag för deras beslut i ekonomiska frågor. Ett utav syftena med föreställningsramen var att vägleda IASCs styrelse i arbetet att främja utvecklingen mot en harmonisering av redovisningsregler, standarder och metoder för att presentera finansiell information. Ett annat syfte var att vägleda användare vid tolkning av information i finansiella rapporter. Föreställningsramen omfattar bland annat de kvalitativa egenskaper som gör informationen i de finansiella rapporterna användbar för användarna. De fyra viktigaste kvalitativa egenskaperna är *begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet*. Det är att nödvändigt att uppnå en lämplig balans genom att göra en avvägning mellan egenskaperna för att uppfylla de finansiella rapporternas syfte. De finansiella rapporterna kan sägas uppvisa en rättvisande bild om de upprättas genom tillämpliga

⁴ Återvinningsvärde utgörs av det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde.

⁵ En kassagenererande enhet är den minsta identifierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar (Jansson et al., 2004).

redovisningsstandarder samt innehar de kvalitativa egenskaper som beskrivs nedan (IASB, 2001).

Begriplighet

Det är av stor vikt att den information som lämnas i de finansiella rapporterna är lätt att förstå för användarna. Det antas att användarna har en skälig kunskap om affärsverksamhet, ekonomi samt redovisning. Information som är svår att förstå för användarna, men är relevant som underlag för beslutstagande, får inte utelämnas på grund av komplexiteten utan skall återges i de finansiella rapporterna (IASB, 2001). Det bör dock återigen poängteras att mottagarens förkunskaper är av största vikt, för förståelsen av redovisningsinformationen (Artsberg, 2005).

Relevans

Informationens värde baseras på att den måste vara relevant för användarna att använda som beslutsunderlag. Relevant information påverkar användarnas beslut genom att underlätta bedömningar av inträffade, aktuella samt framtida händelser (IASB, 2001 & Kam, 1990). Informationen måste bidra med något som beslutsfattaren inte tidigare hade kännedom om för att den skall kunna beaktas som relevant och vara av sådan karaktär att den gör det möjligt för användaren att bättre uppfylla sina uppsatta mål (Falkman, 2000 & Hendriksen & Van Breda, 1992).

Information angående tillgångars omfattning och sammansättning är av betydelse vid bedömning av ett företags skicklighet att dra nytta av möjligheter och av dess förmåga att agera när förutsättningar revideras. Bedömningar av framtida finansiella ställningar har ofta sin grund i information från tidigare resultat och därför är det viktigt att denna typ av information redovisas korrekt. Det är till exempel viktigt att lämna upplysningar om ovanliga poster eller poster som är onormalt stora eller små (IASB, 2001). Genom att ge relevant information minskar osäkerheten om framtida utfall. Även för att information skall kunna användas till kontroll och uppföljning av verksamheten måste den vara relevant (Falkman, 2000 & Kam, 1990).

Tillförlitlighet

Informationen måste vara tillförlitlig för att vara användbar och det är den om informationen inte innehåller väsentliga felaktigheter samt inte är vinklad (IASB, 2001 & Hendriksen & Van Breda, 1992). Informationen måste vara angiven på ett korrekt sätt för att användaren skall kunna förlita sig på den. Detta uppfylls genom att på ett tillförlitligt sätt återge transaktioner och andra händelser. Om informationen i de finansiella rapporterna skall vara tillförlitlig får den inte vara vinklad, den måste vara neutral (IASB, 2001). Neutraliteten hävs och ett problem uppstår om en redovisare medvetet manipulerar med informationen för att uppnå ett förutbestämt syfte (Falkman, 2000). Bedömningar måste göras med viss försiktighet så att inte tillgångar och intäkter överskattas eller så att skulder och kostnader inte underskattas (IASB, 2001). Kravet på neutralitet innebär svårigheter att avgöra vilka händelser som skall avbildas. Vad neutralitet främst riktar sig mot är varje form av frisering av redovisning av "kosmetiska" skäl. Med detta menas varje anpassning av redovisningen för att ge den bild man vill visa utåt snarare än den bild man egentligen tror på (Smith, 2000).

Begreppet tillförlitlighet innefattar dock ett antal svårigheter eftersom endast ett fåtal redovisningsmässiga begrepp har motsvarighet i verkligheten. Ju mer komplex

verklighet desto svårare är det att garantera att den med hjälp av redovisning avbildas på ett tillförlitligt sätt. Säkerhet och precision garanterar inte tillförlitlighet utan den beror ytterst på beslutsfattarens preferenser och beslutsfattare accepterar i varierande utsträckning olika nivåer av tillförlitlighet. Ett krav är att redovisningen skall vara objektiv genom att samliga transaktioner skall kunna verifieras (Falkman, 2000).

Redovisningsinformation är tillförlitlig om verkligheten avbildas på ett rättvisande sätt, även benämnd *validitet*. För att garantera informationens tillförlitlighet är det nödvändigt att det fenomen som skall avbildas är känt för redovisaren, annars handlar redovisning endast om gissningar (Falkman, 2000). *Fullständighet* innebär att redovisningen skall bestå av alla väsentliga ekonomiska händelser som inträffat under perioden och alla väsentliga aspekter på företagets ekonomiska tillstånd vid periodens slut (Smith, 2000).

Jämförbarhet

Värderingsprinciper och presentationsteknik för likartade transaktioner måste redovisas på ett enhetligt sätt över en längre period, för att användarna av de finansiella rapporterna skall kunna bilda sig en uppfattning om trender i företagets resultat och ställning. Det måste även finnas en möjlighet att jämföra olika företags finansiella ställning (IASB, 2001 & Hendriksen & Van Breda, 1992). När det gäller frågan om jämförbarhet kan den förbättras genom information i noterna och sådan information är speciellt väsentlig när ett företag av någon anledning tvingas byta redovisningsprincip eller när företaget har möjlighet att välja en utav flera alternativa redovisningsmetoder. Det är väsentligt att det finns en redogörelse för att ett val har gjorts, motiv för valet och vilka effekter det har. Användaren skall alltid informeras om de redovisningsprinciper som tillämpats. Det är även viktigt att de finansiella rapporterna innehåller jämförelseuppgifter från tidigare perioder så att jämförelser över tiden kan göras (IASB, 2001).

Jämförbarhetskriteriet inverkar på informationens relevans och tillförlitlighet. Redovisningsinformation blir mer användbar om den är jämförbar med annan redovisningsinformation. Samma redovisningsinformation måste användas konsekvent år efter år om redovisningsinformationen skall bli jämförbar över tiden detta för att kunna utgöra ett bra beslutsunderlag. Det är därför av yttersta vikt, som tidigare nämnts, att i redovisningen poängtera när byte av redovisningsmetod görs (Falkman, 2000).

Ett exempel på jämförbarhet mellan företag är att vid avskrivning av goodwill, som uppkommer vid företagsförvärv, har det funnits skäl att misstänka ett visst kosmetiskt agerande från företagets sida. Om det förhåller sig på det viset är det möjligt att jämförbarheten blir större om företagen inte fritt kan välja avskrivningstid, utan att avskrivningstiden maximeras till ett visst antal år eller att avskrivningstiden därutöver kopplas till särskilda villkor. Med jämförbarhet över tiden menas att lika händelser och tillstånd skall redovisas på samma sätt, men får inte innebära att företag inte anpassar sig till nya lagar eller rekommendationer. I en sådan situation skall företaget redovisa jämförelsedata från tidigare år och visa vilken effekt förändringen får på företagets resultat och ställning (Smith, 2000).

2.5 Diskussion kring goodwill och immateriella tillgångar

I detta avsnitt framställs diskussioner och utlåtanden som framställts i media kring förändring av redovisning av goodwill och immateriella tillgångar.

En följd av borttagandet av goodwillavskrivningar kan enligt Corporate Finance (2004) innebära att vinsten per aktie kommer att minska eftersom tillgångar som tidigare skrevs av som goodwill, under lång tid, nu kan komma att skrivas av på mycket kortare tid som immateriella tillgångar. Detta leder till ett försvagat resultat. För andra företag kommer vinst per aktie att öka. Corporate Finance (2004) anser även att årligt nedskrivningstest för goodwill kan komma att bli mycket kostsamt och tidskrävande för företaget.

Reason (2003) anser att nedskrivningstestet har introducerat en mer osäker och volatil behandlig av goodwill än vad årlig avskrivning tidigare förorsakade. Han menar att det är ett argument för att ha extern experthjälp vid värdering av goodwill eftersom nedskrivning av goodwill kan få stora effekter på ett företags bokföring. Vidare kan en stor negativt effekt uppstå om förvärvat goodwill måste skrivas ned med ett betydande belopp till följd av att goodwillposten inte kan leva upp till förväntningarna. Då det är troligt att ett företag vill visa ett mer gynnsamt förhållande i sin redovisning, menar han att det är det tyngsta argumentet för att få hjälp av experter utifrån eftersom de externa värderarna inte frikänner företag från skyldigheter.

Reason (2003) påpekar även att många företag anlitar professionell hjälp vid värdering av goodwill och immateriella tillgångar för att garantera ett tillförlitligt värde och undvika oväntade förändringar av goodwillposter. Att betala utomstående för denna service är inte enligt Reason ett måste, men revisorer kan efterfråga det i speciellt komplicerade affärstransaktioner.

Massoud & Raiborn (2003) menar att de nya reglerna på ytan verkar rimliga, men i en mer djupgående analys kan det enligt dem diskuteras om ett företags inkomster kommer att bli mer förutsägbara på grund av att det inte kommer att vara någon indikation på när en nedskrivning kommer att uppstå eller när och hur stort nedskrivningsbeloppet kommer att bli. De exemplifierar med ett företag som utför en väsentlig nedskrivning av goodwill ett år, vilket kommer att leda till att de inte behöver göra nedskrivning under ett antal år, och på det sättet kommer att visa ett bättre resultat de följande åren. Vidare menar de att ett företag kan välja tidpunkt för att göra nedskrivning av goodwill för att kunna styra och anpassa resultatet i den riktning de vill. Vid lågkonjunktur tror författarna att nedskrivningarna kommer att öka och att företagsledningen kan besluta om att göra större nedskrivningar eftersom de redan i det läget inte presterar ett bra resultat. Då kan de lika väl redovisa ett ännu sämre resultat och de näst kommande åren prestera ett bättre resultat (Massoud & Raiborn, 2003).

Moehrle & Reynolds-Moehrle (2001) hävdar att fram tills nu har analytiker ansett att det varit svårt att veta exakt hur mycket goodwill ett företag har i sin balansräkning, eftersom företag har haft olika benämningar och oftast slagit samman goodwill med andra immateriella tillgångar. Vidare anser de att de nya reglerna kommer att ge användare av finansiella rapporter mer insyn än de tidigare reglerna gjorde. En nedskrivning av goodwill kan enligt dem vara en viktig signal om att företag är på nedåtgång på grund av anledningar som inte är uppenbara för användare av finansiella

rapporter. De anser även att nedskrivning av goodwill antagligen kommer att frambringa mer transparens.

I Corporate Finance (2004) påpekas att den nya standarden kommer att förändra hur det finansiella resultatet redovisas, inkluderat nettovinst och nettotillgångar, och kommer även att få en potentiell effekt på företagets värde trots att det inte påverkar kassaflödet.

Rosen (2005) menar att immateriella tillgångar som redovisas i de finansiella rapporterna är en allvarlig fallgrop för investerare. Speciellt problemfyllt är bristen av företags rapportering av goodwill i den bemärkelsen att företag inte kostnadsför goodwill som en regelbunden utgift. Detta missleder investerares bild av företagets lönsamhet, för om företagsledningen bestämmer sig för att göra en stor nedskrivning av goodwill, vilket blir en kostnad i resultaträkningen, så kommer investerarna att drabbas eftersom de inte kunnat förutse när en nedskrivning skall ske.

Rosen (2005) är av den åsikten att företag i större utsträckning kommer att vilja fördröja de årliga kostnaderna och försöka dölja dessa antingen för att vilja visa ett bättre resultat eller för att ta en stor engångskostnad vilket leder till ett försämrat resultat. Trots att en nedskrivningstest är en oberoende värdering, så är det en process som är kontrollerad av företagsledningen vilket också var meningen att det skulle vara enligt dem som sätter dessa redovisnings regler. I korthet är det, som Rosen tidigare nämnt, investerare som får sätta sin tillförlitlighet till företagsledningen som bestämmer när goodwill och andra immateriella tillgångar skall skrivas ned eller kostnadsföras (Rosen, 2005).

Rosen (2005) hävdar även att det inte är alla företag som gör en betydande och noggrann värdering av sin goodwill till den redovisningsperiod som den tillhör vilket leder till att företag som inte gör denna värdering inte tar kostnaden för goodwill till den redovisningsperiod som den tillhör. Detta i sin tur resulterar i högre vinster för företagen. Investerare behöver enligt honom använda sitt eget omdöme för att kunna avgöra om ett företags goodwill fortfarande är värderat till det värdet som var vid inköpstillfället eller om ett stort nedskrivningsbehov ligger i luften.

2.6 Sammanfattning

I detta kapitel har författarna inledningsvis återgett en kort historik om redovisningsnormens förändring med bakgrund av redovisningsorganens utveckling. Därpå följer en sammanställning av det svenska regelverket samt de nya standarderna IFRS 1 och IFRS 3, vad gäller förändringarna i redovisningen av goodwill, immateriella tillgångar och nedskrivningar. Vidare presenteras IASBs föreställningsram med de kvalitativa egenskaperna. Kapitlet avslutas med diskussioner kring det aktuella ämnet som behandlats i media. I det kommande kapitlet kommer uppsatsens metod att behandla de metodmässiga val som har gjorts i studien.

3. Metod

Detta kapitel redogör för arbetsprocessens gång, val av vetenskaplig metod och datainsamlingsmetod samt diskussion kring metodproblem som anger ett kritiskt förhållningssätt till den valda metoden.

3.1 Arbetsprocessen

Arbetsprocessen inleddes med att samla in information för att få en fördjupad kunskap inom ämnet. Därefter gjordes en avgränsning som resulterade i uppsatsens problemformulering och syfte. I nästa steg utformades en teoretisk referensram som bland annat behandlar det nya regelverket som uppsatsen baseras på. Kapitlet innehåller även IASBs föreställningsram som får ses som uppsatsens huvudteori. Empirin samlades in från intervjuer samt från finansiella rapporter. Empirin analyserades mot teorin för att avslutningsvis resultera i en slutsats där svar ges på uppsatsens frågeställning. Uppsatsen avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Genomgående i denna uppsats har ett antagande gjorts om att läsarna har grundläggande kunskaper inom ämnet redovisning. När ordet goodwill används i uppsatsen har det innebörden koncernmässig goodwill. I uppsatsen används även uttrycket ”det nya regelverket” vilket har innebörden IASBs nya standarder, främst IFRS 3, IAS 36 och IAS 38.

3.2 Vetenskaplig metod

Holme & Solvang (1997) skiljer inom samhällsvetenskapen mellan två olika metodiska angreppssätt, kvalitativ och kvantitativ metod. Behandlingen av siffror och statistik är den mest signifikanta skillnaden mellan dessa metoder, men även att kvalitativa undersökningar präglas av flexibilitet medan kvantitativa undersökningar utmärks av strukturering.

Den kvalitativa metoden går främst ut på att erhålla en djupare mer fullständig förståelse av det problem som utformats och ämnas studera samt att redogöra för helheten i relation till problemställningen. Då metodens primära syfte är förståelse blir strävan inte att pröva om den insamlade informationen har generell giltighet. Djup är viktigare än bredd, vilket innebär djupare information om få enheter vilket ska leda till en helhet. Metoden kännetecknas även av en nära koppling till informationskällan vilket innebär en stor möjlighet att erhålla giltig information (Holme & Solvang, 1997).

Kvalitativa undersökningar präglas av flexibilitet vilket innebär att det under undersökningsprocessens gång finns möjlighet för nya infallsvinklar och att göra justeringar av upplägg allt eftersom kunskapsnivån höjs. Denna flexibilitet bör leda till relevanta tolkningar av informationskällan, men konsekvensen kan bli att informationen inte blir enhetlig. De justeringar som genomförs för att få pålitlig information innebär en risk att informationen som erhålls blir olika för de olika källorna. Därmed blir inte tolkningen entydig och det blir svårt att jämföra respondenternas svar (Holme & Solvang, 1997).

Enligt Holme & Solvang (1997) är kvantitativa metoder mer formaliserade och strukturerade samt kännetecknas av en mer omfattande kontroll från forskarens sida än

vid kvalitativ metod. Med utgångspunkt från den frågeställning som valts definieras vilka förhållanden som är speciellt viktiga. Jämfört med den kvalitativa metoden utmärks upplägg och planering av undersökningen av selektivitet och avstånd i förhållande till informationskällan. För att kunna genomföra formaliserade analyser, göra jämförelser samt pröva om de resultat som framkommit gäller alla de enheter som önskas undersöka, används den kvantitativa metoden. Vid analys av kvantitativ data är statistiska mätmetoder utmärkande.

I denna uppsats används både den kvantitativa och kvalitativa metoden eftersom de anses passande med tanke på problemformulering och syfte att undersöka och belysa hur effekterna av IFRS 3, med avseende på goodwill och immateriella tillgångar, har påverkat koncernföretags redovisning och resultat. Metoden är även passande med anledning av det större urval som använts samt att empirin inhämtats genom företagens finansiella rapporter, men även genom intervjuer med verksamma inom redovisningsprofessionen. För att få en djupare förståelse är intervjuer vanligt förekommande i den kvalitativa metoden och är tillsammans med studien av finansiella rapporter grunden till denna undersökning. Flexibiliteten som den kvalitativa metoden ger upphov till förutsätts vid intervjutillfällena vilket innebär en lägre grad av standardiserade svar.

3.3 Datainsamlingsmetod

Vanligtvis delas informationskällor upp i primära respektive sekundära källor där primärkällor avser originalet och sekundärkällor avser kopior eller avskrifter. Grovt sett kan sägas att de primära källorna är säkrare än de sekundära källorna (Rosengren & Arvidson, 2001). Primärdata är information som inte funnits tillgänglig tidigare och därmed samlas in för första gången medan sekundärdata innebär information som redan är insamlad, till exempel offentlig statistik. Sådana data kan användas direkt eller bearbetas ytterligare (Dahmström, 2000). Som huvudregel kan sägas att det alltid är att föredra att gå till primärkällan dock bedöms sekundärkällor som anses vara vetenskapliga verk som tillförlitliga. Exempel på det senare är doktorsavhandlingar och uppsatser i vetenskapliga tidskrifter (Ejvegård, 2003).

3.3.1 Urval

Urvalsprincipen som använts i uppsatsen är lämplig då syftet med uppsatsen inte bara var att göra en generell beskrivning, utan även skapa förståelse. Urvalet av koncernerna i studien är baserad på Stockholmsbörsens A-lista för mest omsatta aktier där samtliga 31 företag har studerats. Dock har fem företag fallit bort ur studien på grund av brist på jämförbarhet. En anledning till att just A-listan fick representera urvalsgrupp var att den består av stora koncernföretag med utförlig finansiell information, vilket ansågs väsentligt vid denna studie. Gemensamt för de företagen i urvalsgruppen, efter bortfallet, är att de har beräknat ett jämförelseår enligt anvisningarna i IFRS 1. Detta bidrar till att jämförbarheten mellan företagen ökar. Urvalsgruppen kan även ses som en tillräckligt stor homogen grupp för att göra det möjligt att kunna dra tillfredställande slutsatser. Där ytterligare information om företagets redovisning efterfrågats har företagen kontaktats.

Respondenterna som deltar i studien är så kallade redovisningsspecialister och har god kännedom och erfarenhet inom ämnet, IFRS 3. Dessa inkluderades i studien för att

belysa ämnet från fler vinklar. Respondenterna presenteras i empirikapitlet samt i källförteckningen.

Eftersom inget slumpmässigt urval av respondenterna har använts och endast en mindre mängd undersökningsenheter har undersökts är det inte alltid möjligt att dra någon generell slutsats av insamlad data, utan bara skapa en förståelse av vilka konsekvenser som kan komma att uppstå till följd av de nya redovisningsreglerna (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001).

3.3.2 Intervjuer

Primärdata kan i huvudsak inhämtas genom enkäter och intervjuer (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1991). Detta tillvägagångssätt gör det möjligt att få information som ett skriftligt svar inte avslöjar och att under samtalets gång ställa följdfrågor till respondenten vilket gör att svaren kan utvecklas och fördjupas (Bell, 1999).

Intervjuer kan genomföras både som besöks- och telefonintervjuer vilket medför olika fördelar respektive nackdelar beroende på vilken metod som används. Fördelarna med en besöksintervju är främst att intervjusituationen framstår som kontrollerad och mer komplicerade frågor kan ställas. En nackdel är att det kan uppstå en intervjuareffekt vilket innebär att intervjuare påverkar respondenten att svara på ett visst sätt, i en viss riktning. En annan nackdel är att det kan vara svårt att få respondenterna att ta emot besök. Fördelarna med telefonintervjuer är att de går relativt fort att genomföra, ger en hög svarsfrekvens och gör det möjligt att, som i besöksintervjuer, ställa följdfrågor. Nackdelarna är bland annat att det inte går att ställa allt för komplicerade frågor samt att det även här kan förekomma en intervjuareffekt (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1999). Det går dock inte att bortse ifrån att det är svårt att få lika inträngande och detaljerade svar som vid en besöksintervju. Det finns även en risk att svaren inte är riktigt genomtänkta eftersom det från respondentens sida kan upplevas att betänketiden inte bör vara för lång, vilket kan innebära ett stressmoment (Dahmström, 2000).

Intervjufrågor kan vara utformade med hög respektive låg grad av standardisering och strukturering. Frågor med hög grad av standardisering innebär att samma frågor ställs i samma ordning till alla respondenter medan frågor med låg grad av standardisering innebär att frågor utformas under intervjuens gång samt ställs i den ordning som passar vid just det intervjutillfället. Om intervjuerna skall användas för att kunna generalisera och jämföra resultatet bör de hålla en hög grad av standardisering eller till och med vara helt standardiserade. Intervjufrågornas strukturering beskriver vilket utrymme för svar som respondenten får under intervjun. En ostrukturerad intervju innebär att respondenten får ett maximalt utrymme medan en helt strukturerad intervju innebär ett mycket litet utrymme (Patel & Davidson, 2003).

För att samla in primärdata har denna undersökning baserats på intervjuer med personer som har god kännedom inom ämnet. Insamling av primärdata har genomförts genom telefonintervjuer men även en intervju via e-post genomfördes. Uppsatsskrivarna är medvetna om nackdelarna med telefonintervjuer, men har gjort bedömningen att informationen kommer att leda till ett tillförlitligt resultat. En följd av intervjun via e-post är givetvis att svaren inte var lika uttömmande som vid de andra metoderna, men detta material kommer trots detta inkluderas i uppsatsen.

Respondenterna kontaktades i förväg och en tidpunkt för intervju avtalades. Uppsatsbeskrivning samt intervjufrågor sändes till respondenterna i god tid före intervjutillfället. Vid intervjutillfällena var båda uppsatsskrivarna närvarande och delaktiga under intervjun. En högtalartelefon användes för att båda skulle kunna ta del av och medverka under intervjun. Efter godkännande av respondenter spelades samtalen även in för att säkerställa att ingen information förbisågs eller missuppfattades. Samtliga respondenter deltog utan att vara anonyma. Intervjuerna skrevs sedan ut för att lättare kunna sammanställas och analyseras. Därefter sammanställdes intervjusvaren i empiriavsnittet och avslutningsvis analyserades empirin mot teorin och utifrån detta formades analys och slutsatser. En intervjuguide utformades där frågorna baserades på uppsatsens syfte, frågeställningar och litteraturstudier.

Intervjufrågorna hade en låg grad av strukturering eftersom svarsalternativen var öppna och respondenterna fick ett stort utrymme för att svara på frågorna. Frågorna var inte helt standardiserade men intervjuguiderna följdes under alla intervjuer i så stor utsträckning som möjligt. Det var dock inte alltid möjligt att ställa frågorna i samma ordning till alla respondenterna och följdfrågor ställdes vid intervjutillfällena. Under intervjuerna förekom att respondenterna pekade på viktiga aspekter inom problemområdet, som uppsatsskrivarna inte tagit upp, och därmed uppnåddes en djupare förståelse för problematiken inom ämnet vilket ledde till att frågorna utvecklades.

3.3.3 Litteraturstudier

Sekundärdata inom ämnesområdet har insamlats från litteratur och tidskriftsartiklar som påträffats via databaser på Ekonomiska biblioteket vid Göteborgs universitet (Gunda, JSTOR, Business Source Premiere, AffärsData och FAR-Komplett) samt Internet. De sökord som använts är bland annat goodwill, immateriella tillgångar, intangible assets, impairment och IFRS 3. Även koncernföretagens finansiella rapporter, som till exempel årsredovisningar och kvartalsrapporter, har använts som informationskälla. Slutligen har rekommendationer och lagtext avseende goodwill och immateriella tillgångar samt nedskrivning använts. Detta inkluderar de nya standarderna utgivna av IASB, men även de rekommendationer som tillämpats i Sverige fram till 31 december, 2004.

3.4 Metodproblem

Den så kallade *haloeffekten* beskriver Eriksson & Wiedersheim-Paul (2001) som en felkälla som innebär att det finns en tendens att påverkas av något annat än det som ska bedömas under arbetet med en undersökning. Felkällor av detta slag kan enligt dem motverkas genom att undersökaren (a) försöker vara medveten om dem, (b) utformar något slag av skattningsschema för att undvika att glömma någon viktig bedömningsvariabel, (c) tar hänsyn till en bedömningsvariabel i taget samt (d) söker medbedömare och diskuterar rapporterna i grupp.

För att undvika haloeffekt har författarna försökt ställa sig kritisk till de källor som använts. Vidare har bearbetning av de finansiella rapporterna genomförts efter en utformad arbetsgång som följs för att säkerställa att inga utav de variabler som skall innefattas faller bort. För att eliminera felkällor granskades det insamlade materialet av bägge författarna.

Källkritik kan ses som en urvalsmetod. Det material som samlats in bedöms och det som inte är bra och relevant rensas bort. Syftet med källkritiken är att bestämma om källan är valid (mäter det den avser att mäta), relevant (väsentlig för frågeställningen) och reliabel (fri ifrån slumpfel). Det finns tre viktiga källkritiska kriterier som kan användas för att bedöma sekundärkällor. Det första kriteriet är samtidskravet som innebär att källan ska vara aktuell. Att använda så nya källor som möjligt är att föredra. Tendenskritik är det andra kriteriet och innebär att man bör vara vaksam på att informationen kan vara färgad eller vinklad av upphovsmannens attityder, åsikter och syften. Det tredje och sista kriteriet är beroendekritik vilket innebär att det bör granskas om källorna är beroende av varandra. Respondenterna kan till exempel återge uppgifter som de hämtat från samma källa. När det gäller källor som hämtats från Internet finns det ingen enkel väg att undersöka en källas autencitet. Ett kritiskt förhållningssätt bör dock antagas gentemot denna typ av information (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001). För att avgöra hur giltig och tillförlitlig den information som frambringats är måste den metod som valts för insamling av data kritiskt granskas (Bell, 1999).

”Mått, parametrar, mätinstrument, test och undersökningsmetoder måste vara reliabla och valida för att vara användbara och lämpliga. Uppfylls inte dessa krav har inte forskningsresultaten vetenskapligt värde (Ejvegård, 2003). För att uppnå en tillfredsställande grad av reliabilitet och validitet krävs kontinuerlig kritisk prövning och noggrannhet vid bearbetning av insamlat material (Holme & Solvang, 1997).

3.4.1 Reliabilitet

Varje mätning är i regel utsatt för slumpmässiga störningar och om dessa störningar är stora innebär det att mätningen är otillförlitlig. Denna grad av tillförlitlighet kallas reliabilitet. Reliabiliteten kan även betecknas som frånvaron av slumpmässiga fel (Rosengren & Arvidson, 2001). Det som mäts ska ge tillförlitliga, användbara och stabila utslag och om andra oberoende undersökningar använder sig av samma angreppssätt och kommer fram till samma eller nästan samma resultat är reliabiliteten hög (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001). Respondenten och andra källor bör bedömas om de är tillförlitliga (Bell, 1999). Vid intervjusituationer krävs det att det finns en tillit mellan respondent och intervjuare för att resultatet ska ge en hög reliabilitet. Det krävs även att de olika respondenterna är lika insatta i ämnet (Holme & Solvang, 1997).

När en intervju genomförs kan intervjuaren göra bedömningar, när svaren registreras, som kan leda till bedömarfel. Genom att använda sig av i högre grad standardiserade intervjuer och även spela in intervjun på band kan det räknas med en relativt god reliabilitet. Vid en intervju är reliabiliteten även beroende av om en så kallad intervjuareffekt uppstår. Det innebär att respondenten genom intervjuaren får en aning om vad som förväntas av dem (Patel & Davidson, 2003) Intervjuarens egenskaper kan framkalla ett visst svar hos en respondent och ett annat hos en annan respondent, till exempel om en fråga är oklart formulerad. Även ett tillfälligt tonfall eller minspel vid en intervju kan leda till att en respondent svarar på ett annat sätt. Reliabiliteten kan bland annat öka och slumpens inflytande reduceras om olika standardiseringsförfaranden som till exempel noggranna instruktioner används (Rosengren & Arvidson, 2001). Om det vid intervjun används öppna frågor får respondenten svara med sina egna ord och dessa svar skall återges så ordagrant som möjligt. Reliabiliteten och jämförbarheten ökar dock med bundna frågor. Däremot sägs det att bundna svarsalternativ kan innebära att

validiteten sjunker. Genom att standardisera intervjuerna höjs kvaliteten på insamlad data och därmed minskar intervjuareffekterna (Rosengren & Arvidson, 2001).

Genom att i metodavsnittet redovisa denna uppsats undersökningsprocess kan läsaren göra en egen bedömning av arbetet och därmed bedöma uppsatsens tillförlitlighet. Intervjuguiden har använts under alla intervjuer och respondenterna har fått svara på samma frågor och i samma ordningsföljd så långt det varit möjligt för att öka tillförlitligheten av svaren. Intervjuer har, som tidigare nämnts, genomförts med högtalartelefon samt spelats in på band för att undvika informationsförlust och misstolkningar. Det är troligen oundvikligt att drabbas av intervjuareffekt vilket innebär att även denna undersökning troligtvis drabbats. Om intervjuerna skulle genomföras på nytt med samma guide är det möjligt att resultatet till viss del skulle skilja sig åt. Detta kan bero på att ett begränsat antal respondenter behandlats.

Under undersökningsprocessens gång har det i uppsatsen använts så aktuellt, tillförlitligt och relevant material som möjligt. De senaste årsredovisningarna samt kvartalsrapporterna har brukats. Tidskriftsartiklar och litteratur som publicerats de senaste åren har använts i så stor utsträckning som möjligt, men en del äldre litteratur har även inkluderats då vi anser att de fortfarande är av relevans. Även tidskriftsartiklar som inte kan benämnas som vetenskapliga har inkluderats och uppsatsförfattarna är medvetna om detta, men anser att det inte skall behöva påverka uppsatsens kvalitet. Information om IFRS 3 har även insamlats från en del utav de stora revisionsbolagens hemsidor vilka anses vara väl uppdaterade.

Eftersom källor kan vara subjektiva och uppgifter om upphovsmännen få har insamlad information blivit kritiskt bemött. Författarna är medvetna om att företagens finansiella rapporter innehåller information som vänder sig till intressenter, företrädesvis presumtiva investerare, vilket kan framhäva företaget på ett missvisande sätt. Eftersom information hämtas från delar av rapporterna som är granskade av revisorer ökar dock trovärdigheten. Vid granskning av informationen som lämnas av företagen i de finansiella rapporterna har bedömts huruvida informationen är utförlig eller inte. Detta är en bedömning som gjorts av författarna av uppsatsen. Att en annan bedömare skulle kunna komma fram till en annan slutsats är en felkälla författarna är medvetna om. Det finns även en risk att uppsatsskrivarna har egna åsikter som färgar av sig på uppsatsen men eftersom uppsatsskrivarna är två till antalet anser vi att denna företeelse reducerats. Genom att använda oss av både intervjuer, aktuell litteratur och egna kunskaper samt använda sig av fakta i största möjliga utsträckning anser vi att reliabilitet och validitet ökar.

Uppsatsförfattarna är medvetna om att svaren från respondenterna kan påverkas av personliga erfarenheter. Alla respondenterna har dock valt att ställa upp och figurera med sina namn i uppsatsen. Det finns även en möjlighet att respondenterna svarar liknande på en fråga eftersom de i sin tur kan ha inhämtat informationen från samma källa, till exempel artiklar, möten med kollegor och konferenser. För att minska risken för stress hos respondenten bokades varje intervjutillfälle, som tidigare nämnts, i förväg. Detta för att respondenten skulle ha möjlighet att själv välja ett passande tillfälle för intervjun.

3.4.2 Validitet

Överensstämmelsen mellan det teoretiska och det empiriska begreppet är god i en mätning med hög validitet. Validitet kan beskrivas som frånvaron av systematiska mätfel. Om det inte finns några systematiska mätfel, mäts vad som avses att mäta och således täcker teoretisk och empirisk definition varandra. Att försöka bilda sig en uppfattning om giltigheten (validiteten) hos de mätningar som genomförs är att rekommendera. Om validitet saknas är resultatet i stort sett värdelöst (Rosengren & Arvidson, 2001).

Det kan vara svårt att granska det som skrivits av en själv och om det som avsetts att undersöka är det som undersökts. En åtgärd är att använda sig av någon annan som är insatt i problemområdet för att granska den så kallade innehållsvaliditeten (Patel & Davidson, 2003). De variabler som används skall vara relevanta och lämpliga mått på de egenskaper som undersöks annars uppkommer systematiska fel (Dahmström, 2000).

Utifrån uppsatsens problem och syfte har teori och debatt kring området valts ut. Uppsatsen har även lästs igenom av en inom området yrkesverksam person för att få synpunkter på innehållet. I största möjliga mån har även ursprungskälla sökts. Intervjuguiden har utformats noggrant med tydliga och relevanta frågor, utifrån uppsatsens frågeställningar, syfte, teori samt från litteraturstudier. Detta för att få mer heltäckande svar samt för att undvika missförstånd och därmed uppnå hög validitet. Vidare har urvalet av respondenter genomförts efter vissa kriterier som nämnts tidigare, bland annat har endast personer med god kännedom inom ämnet intervjuats. Utifrån uppsatsens problem och syfte har teori och debatt kring området valts ut.

3.5 Sammanfattning

I detta kapitel har undersökningens metod presenterats. Därefter har datainsamling och urval beskrivits. Kapitlet har även behandlat vilka eventuella metodproblem som kan finnas i studien samt det tillvägagångssätt som använts genom hela uppsatsen. I nästa kapitel presenteras det empiriska material som har samlats in.

4. Empiri

Under denna rubrik presenteras en sammanställning av den information som samlats in utifrån de valda företagens finansiella rapporter. I detta avsnitt beskrivs endast resultatet av den insamlade informationen och således diskuteras inga förklaringar eller potentiella orsakssamband. Vidare innehåller detta kapitel en presentation av sammanställningen av de intervjuer som genomförts.

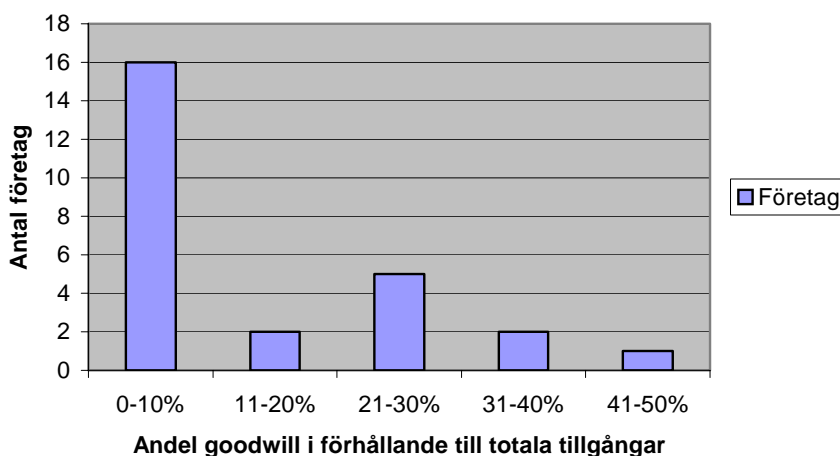
4.1 Studie av företag

Detta kapitel inleds med en presentation av den studie som har genomförts av 26 företag noterade på A-listan för mest omsatta aktier. Studien har inneburit en genomgång och analys av samtliga företags årsredovisningar för 2004 och första kvartalsrapporter för 2005. De finansiella rapporternas information om det nya regelverket, speciellt med hänseende till IFRS 3, var av varierande utförlighet. Majoriteten av företagens rapporter var dock väl utformade och inkluderade omräknade jämförelseår för 2004.

För att vid behov få ytterligare information som inte har kunnat utläsas ur de finansiella rapporterna har företagen kontaktats. Bland annat för att få information om de har gjort eller ser någon indikation på en nedskrivning till följd av IFRS 3 och IAS 36. Ytterligare information har även samlats in angående om det har gjorts någon omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar enligt IFRS och IAS 38. En sammanställning av studien bifogas i bilaga 1. Sammanställningen nedan är baserad på årsredovisningar för 2004 och kvartalsrapporter för första kvartalet 2005.

4.1.1 Andel goodwill av totala tillgångar

För att få en uppfattning om hur stor goodwillpost respektive företag innehar samt för att kunna jämföra de undersökta företagen är det relevant att mäta goodwillposten i förhållande till de totala tillgångarna. Detta för att kunna utläsa om det finns något mönster. Spannet är tämligen stort, där den lägsta andelen goodwill är drygt 0,009 procent och den högsta 47,8 procent. Nedan presenteras redovisad andel goodwill per 31 december, 2004 (ej omräknat enligt IFRS):

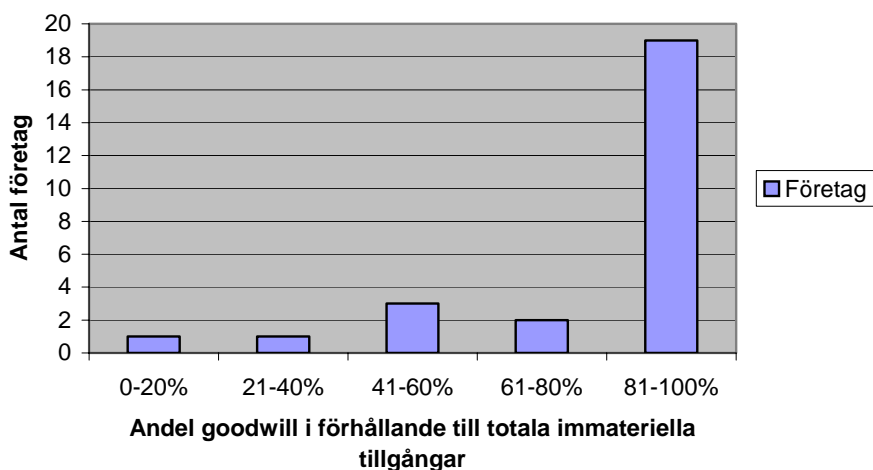

Figur 4.1 Andel goodwill av totala tillgångar
Källa: Egen bearbetning (2005)

Av figur 4.1 kan utläsas att 16 företag har en andel goodwill i förhållande till totala tillgångar som är 10 procent eller lägre, denna kategori är störst. Inom intervallet 11 till 30 procent hamnar sju företag och endast tre företagen innehar en goodwillpost som överstiger 31 procent.

4.1.2 Andel goodwill av totala immateriella tillgångar

Det är även av intresse att mäta hur stor del av de totala immateriella tillgångarna som utgörs av goodwill. Andelen goodwill bland företagen sträcker sig från 14,3 procent till 99,4 procent. En sammanställning av nivåerna per 31 december, 2004 följer nedan (ej omräknat enligt IFRS):

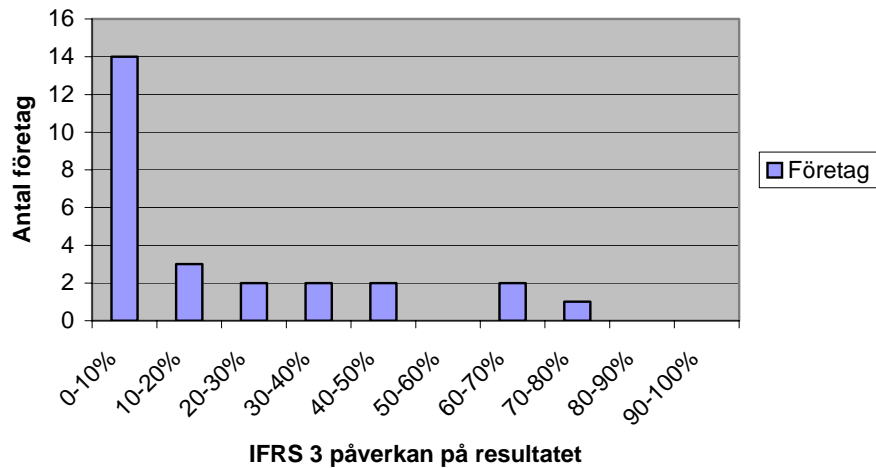
Figur 4.2 Andel goodwill av totala immateriella tillgångar

Källa: Egen bearbetning (2005)

I 19 av företagen är andelen goodwill i förhållande till totala immateriella tillgångar mellan 81 och 100 procent. Fem företag innehar en andel mellan 41 till 80 procent och två företag har en andel goodwill, i förhållande till totala immateriella tillgångar, under 40 procent.

4.1.3 Resultateffekter av IFRS 3

För att få en uppfattning om hur stor påverkan den nya standarden IFRS 3 får på resultatet har en sammanställning gjorts. Effekterna av IFRS 3 i de olika företagen beror till allra största del på återföring av goodwillavskrivningar. 20 av 26 företag uppger att IFRS 3, och därmed återföring av goodwillavskrivningar, är den utav de nya standarderna som påverkar resultatet mest. Påverkan på resultatet är positivt och nedan följer en redogörelse baserat på jämförelseår enligt IFRS per 31 december, 2004:

Figur 4.3 Resultateffekter av IFRS 3

Källa: Egen bearbetning (2005)

Figur 4.3 visar att det är ett stort spann mellan högsta och lägsta effekt på resultatet. 14 företag visar en resultatförbättring på upp till 10 procent, nio företag upp till 50 procent, samt tre mellan 60 till 80 procent.

4.1.4 Nedskrivning

Enligt IAS 36 skall företag göra en nedskrivningstest av goodwill och immateriella tillgångar med obestämd livslängd en gång om året eller när det finns en indikation på att goodwill eller immateriella tillgångar behöver skrivas ned. Det är därför av intresse att undersöka hur många av företagen som till följd av denna redovisningsförändring har valt att genomföra en nedskrivning. Alla företag har inte uppgett i sina årsredovisningar eller vid kontakt om de har gjort en nedskrivning eller inte till följd av den reviderade IAS 36, därav stapeln ”ingen uppgift”:

Figur 4.4 Antal företag som gjort nedskrivning

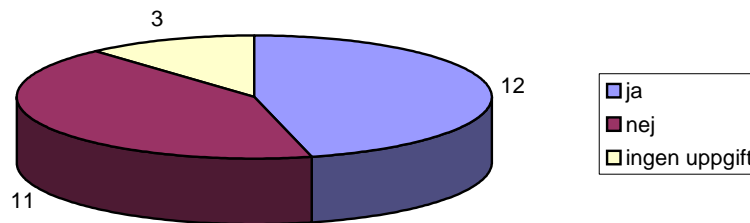
Källa: Egen bearbetning (2005)

Av figur 4.4 kan utläsas att de flesta företagen inte har gjort någon nedskrivning på goodwill eller immateriell tillgångar. Med reservation för de företag som vi ej har information om.

4.1.5 Omklassificering

Enligt IFRS 3 skall företag klassificera mer av övervärdet vid ett förvärv till immateriella tillgångar än vad som gjorts tidigare. Detta för att användarna av finansiella rapporter skall kunna få en bättre och mer specifik bild av vad övervärdet tillhör för poster. Tidigare, när RR 1:00 tillämpades, var det vanligt att företag allokerade hela övervärdet som en goodwillpost. Det är därför av intresse att ta reda på hur många av företagen som har gjort en omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar per 31 december, 2004, jämförelseår enligt IFRS. Alla företagen har inte lämnat information om detta i sina årsredovisningar eller vid kontakt, därav ”ingen uppgift”.

Antal företag som gjort omklassificering

Figur 4.5 Antal företag som gjort omklassificering

Källa: Egen bearbetning (2005)

Det är jämt mellan antalet företag som har gjort en omklassificering och de företag som inte har gjort en omklassificering.

4.2 Respondenter

Nedan följer en kortare presentation av respondenterna i uppsatsen.

Lennart Eriksson är docent i företagsekonomi och sedan 1996 adjungerad professor i ekonomistyrning vid Luleå Tekniska Universitet. Han har undervisat på Handelshögskolan i Göteborg under 35 år och han har i sin forskning särskilt intresserat sig för problematiken kring koncernredovisning.

Sten-Eric Ingblad är redovisningsexpert och vetenskaplig ledare vid Högskolan i Borås. Han var tidigare verksam vid Öhrlings PricewaterhouseCoopers och under drygt 25 år vid Handelshögskolan i Göteborg som universitetslektor och huvudlärare i externredovisning. Sten-Eric har biträtt Redovisningsrådet, FAR (Föreningen Auktoriserade Revisorer) och Bokföringsnämnden i arbetet med rekommendationer.

Johan Rippe är redovisningsspecialist och arbetar på Öhrlings PriceWaterhouseCoopers på avdelningen för IAS Transition Support Group i Göteborg.

Respondenterna delgavs uppsatsens studie för att ge eventuella kommentarer om sammanställningen av informationen var enligt deras förväntningar. Alla respondenterna uppgav att studiens resultat stämde väl överens med deras förväntningar. Kommentarer presenteras i avsnitten som följer.

4.2.1 Sammanställning intervjuer

Nedan följer en sammanställning och sammanfattning av de intervjuer som genomförts.

Kommer förändringarna att ge ett mer relevant beslutsunderlag för användarna?

Eriksson påpekar att det är svårt för företaget att veta vilken information användarna egentligen behöver, vem informationen är relevant för. Respondenten anser dock att beslutsunderlaget kommer att bli mer relevant för användarna eftersom information om mer verkliga värden kommer att bli mer framåtriktad och han menar att intressenterna vill ha en mer framåtriktad information. Enligt honom är det nedskrivningstestet som är orsaken till detta och när företaget räknar fram jämförelsevärdet så ser de på företagets framtida nettoinbetalningsströmmar och diskonterar dessa. Det blir även mer framåtriktad när det gäller värderingen av förvärvad goodwill och förvärvade immateriella tillgångar med obestämd ekonomisk livslängd. Ett par år efter förvärvet, när företaget gör en nedskrivningstest och en avstämning, får företaget utgå ifrån att i anslutning till förvärvet fanns ett riktigt värde på företaget. Detta eftersom de kommit överens med säljaren om ett visst pris och det priset är utgångspunkten för att bestämma värdet på den förvärvade goodwillen.

Eriksson anser att förändringarna är ett steg i rätt riktning eftersom informationen blir mer framåtriktad på grund av att verkliga värden används. Han är dock tveksam till om borttagandet av poolningsmetoden ger mer användbar information för användarna. Brister i IFRS 3 enligt honom är hur vissa typer av samgående skall hanteras då det tillämpas aktuella värden och verkliga värden på båda företagen. I de fallen är det tveksamt om informationen är mer relevant.

Ingblad anser att det är en väldigt svår fråga att svara på, eftersom det beror på vilken redovisningssyn intressenter har från början. Vidare menar han att borttagandet av avskrivning och införandet av värdering till verkligt värde kan minska objektiviteten vid ett nedskrivningstest. Det kan komma att bli så att företaget låter värdet på goodwill stå kvar oförändrat hela tiden, vilket innebär att beslutsunderlaget inte blir tillförlitligt. Ingblad ställer sig frågande inför hur detta kommer att utvecklas. Om det utnyttjas på ett korrekt sätt så tycker han att det är bra, men han är tveksam till att det alltid kommer att tillämpas korrekt.

Rippe anser att det är svårt att svara på om förändringarna kommer att ge ett mer relevant beslutsunderlag för användarna. Han tror generellt att IFRS 3 ger mer information och att det alltid är bra med mer information. Rippe menar dock att det ställer höga krav på läsarna av finansiell information.

Kommer förändringarna av goodwill som tillgångspost att ge en mer relevant och rättvisande bild av företaget?

Eriksson tror att goodwill som tillgångspost kommer att ge en mer relevant och rättvisande bild av företaget enligt IFRS 3. En utav orsakerna är särredovisning av

förvärvat goodwill i större bemärkelse, där goodwill avskiljs från övriga immateriella tillgångar. Även nedskrivningstesten är en förbättring av den nya standarden. Han är tveksam till om nedskrivningstestet stämmer överens med den allmänna uppfattningen om hur man skall ge en rättvisande bild.

Eriksson anser att tillämpning av ett nedskrivningstest blir mindre objektivt, än vid planmässig avskrivning, och menar att det är en praktisk lösning att göra en planmässig avskrivning. Många praktiker är, enligt honom, frustrerade över den nya standarden eftersom det är lättare att göra en planmässig avskrivning. Effekten med en nedskrivningstest kan bli fluktuationer i resultatet mellan olika år och olika kvartal.

Det är enligt Ingblad osäkert om goodwill som tillgångspost kommer att ge en mer relevant och rättvisande bild av företaget enligt IFRS 3. Han anser att bedömningen vid nedskrivningstest kommer att leda till mer osäkerhet vilket leder till ett osäkert resultat. Ingblad påpekar att tidigare när man skrev av goodwillposten på 10-20 år visste intressenterna hur läget var, men i framtiden så kommer det att bli en mer osäker och volatil behandling av goodwill än vad årlig avskrivning tidigare förorsakade. Det är när man har *kniven mot strupen* som man gör en nedskrivning och då har det gått väldigt långt säger han.

Ingblad anser att om IFRS 3 tillämpas rätt leder det till en mer rättvisande bild, men om det inte gör det så är det tveksamt. Möjligtvis menar han att det var bättre med anskaffningsvärdemetoden, det är den generella kritiken. Övergången från anskaffningsvärdemetod till metod för verkligt värde innebär att subjektiviteten antagligen kommer att öka i den sistnämnda metoden vilket leder till en viss osäkerhet.

Rippe anser att även detta är en svår fråga att besvara, för att en rättvisande bild inte är enkelt att definiera. Han tror dock att det är bättre information totalt sett som avges med IFRS 3 och rätt tolkad är detta till fördel för läsarna, men det finns en viss risk för subjektiva bedömningar enligt honom.

Blir redovisningsinformationen mer tillförlitlig till följd av de nya reglerna?

Eriksson är tveksam till om redovisningsinformationen blir mer tillförlitlig till följd av de nya reglerna och påpekar att ett stort ansvar kommer att vila på revisorerna. Han menar att det sker en övergång från en anskaffningsvärdebaserad redovisning till en redovisning som låter goodwill ligga kvar utan årlig avskrivning. Goodwillvärdet är ytterst förankrat i framtida nettoinbetalningsströmmar i företaget vilket enligt honom betyder att tillförlitligheten var bättre tidigare även om det kanske inte blev en mer rättvisande och relevant bild av koncernen.

Eriksson påpekar att när ett företag tar i lite extra och skriver ned mer än den egentliga nedskrivningen, behöver det inte tolkas negativt av aktiemarknaden utan kan istället få en positiv effekt. Han menar att det av aktiemarknaden kan tolkas som att ledningen är handlingskraftig. Ett exempel på detta var när Atlas Copco, för några år sedan, gjorde en mycket stor avskrivning av goodwillvärden som var knutna till amerikanska dotterbolag. Eriksson tror att det uppfattades positivt av marknaden och att företagsledningen sågs som handlingskraftig eftersom de vidtog åtgärder. När en större nedskrivning än vad som är befogat genomförs blir effekten kortsiktig eftersom det blir *en* kvartalsrapport som kommer att drabbas. Eriksson anser att nedskrivningstestet

tveklöst kan leda till taktiska manövrer och han skulle inte vilja vara en extern revisor som skriver under en revisionsberättelse.

Ingblad tror inte att redovisningsinformationen blir mer tillförlitlig till följd av de nya reglerna, men hoppas att det ska bli så. Rent teoretiskt så tror han att det blir bättre, men i den praktiska tillämpningen är det tveksamt. Det är svårt att generalisera, men Ingblad tror att de allra största företagen i världen kommer att genomföra redovisningen på ett korrekt sätt eftersom det finns så många ögon riktade mot dem. Däremot tror han att mindre svenska börsnoterade företag, med mindre kraftfulla revisorer, kommer att redovisa lika många felaktigheter och vinklingar som tidigare.

Rippe anser att IFRS 3 kommer att medföra svårare regler och mer bedömningar vilket medför att risken för fel ökar och tillförlitligheten minskar. Det är dock något som kommer visa sig vid nästa lågkonjunktur, vilket kommer att medföra nedskrivningar. Då först kommer det att framgå om redovisningen varit korrekt eller ej.

Kommer förändringarna att leda till en mer jämförbar redovisning? Exempelvis när företag med en liten andel goodwill visar små resultatförändringar och vice versa.

Eriksson påpekar att antingen har ett företag en tillgång eller inte. Det blir en differens mellan företag som inte har goodwill och de som har goodwill och den är betydelsefull vid bedömningar. Det är helt enkelt två olika verkligheter, vilket innebär att det inte är jämförbart och det bör inte fokuseras enbart på siffrorna i dessa fall.

Ingblad menar att det kan diskuteras om det leder till en mer jämförbar redovisning eftersom företag med en liten andel goodwill visar små resultatförändringar jämfört med företag med stor andel goodwill. Det beror på vad intressenterna har för uppfattning om framtida kassaflöden. Det gamla systemet där företaget valde avskrivningstid från fem till upp emot 40 år var mycket subjektivt. Ett exempel är IT-företag som gjort avskrivningar under 20 år, vilket respondenten tycker är fel. Det blir inte jämförbart då vissa IT företag har en lång avskrivningstid medan andra mer håller sig till reglerna och kanske skriver av under fem år. I det gamla systemet var det en stor subjektiv differens. Företagsledningen i olika företag bedömde framtida kassaflöden väldigt olika och det kommer att fortsätta även i framtiden. När ett nedskrivningstest skall genomföras kan ett företag upptäcka att de har mycket stora kassaflöden i framtiden, då blir det ingen nedskrivning. Andra företag kan vara mer realistiska och genomföra en nedskrivning. Ingblad tror att jämförbarheten fortfarande kommer att vara tvivelaktig.

Rippe menar att jämförbarheten kommer att öka med IFRS 3. Jämförbarheten mellan företag med liten andel goodwill och företag med stor andel goodwill kommer att bli den samma som innan förändringen. Det är naturligt då goodwill posten i företag är mindre.

Kommer effekten på nyckeltalen att få någon betydelse?

Eriksson tror inte att effekten på nyckeltal kommer att få någon betydelse. Han kan dock inte verifiera detta. Det finns olika uppfattningar om vilken betydelse verksamhetsberättelser har för börsutvecklingen. En del säger att de inte har någon betydelse eftersom de som agerar på aktiemarknaden gör omvärderingar hela tiden. Eriksson menar att de som är verksamma inom redovisning till exempel lärare och

studenter vill att årsredovisningarnas innehåll ska ha betydelse för hur intressenter agerar. Eftersom det ska finnas ett omräknat jämförelseår i årsredovisningarna för 2004, där IFRS 3 tillämpats, blir övergången till 2005 mjuk enligt honom.

Ingblad menar att förväntningarna på olika nyckeltal kommer ändras. Nya redovisningsregler leder självfallet till nya relationstal och förväntningarna på dessa tal ändras, så det blir en slags engångseffekt. På lång sikt har det ingen betydelse enligt honom.

Rippe anser att effekten på nyckeltalen kommer att få betydelse, men påpekar att bra analytiker kan rensa för goodwillpostens påverkan och ta fram nyckeltal exklusive goodwill värdering.

Vad kommer förändringarna i IAS 36 och IAS 38 att medföra?

Eriksson tror att omklassificeringar successivt kommer att bli mer aktuella och genomföras i anslutning till att förvärv av nya företag genomförs. Han påpekar att det inte är meningen att företag skall gå tillbaka i tiden och göra om förvärvsanalyserna och således kommer enbart nya förvärv att påverkas. Detta eftersom IFRS 3 och IAS 38 innebär att immateriella tillgångar ska särredovisas från goodwill i större utsträckning än tidigare.

Ingblad har förväntat sig att mycket stora företag som köper stora dotterbolag skulle göra omklassificeringar från goodwill till immateriella tillgångar. Detta för att det är lättare att identifiera sådana andra immateriella tillgångar och värdera dem eftersom att det kan finnas marknadspriser. Däremot i mindre företag så har han inte förväntat sig omklassificeringar eftersom det är svårt att identifiera dem. Respondenten anser att det är lättare att göra dessa identifieringar i USA eftersom det där finns mycket större företag än i Sverige. I USA finns det marknadspriser på väldigt många immateriella tillgångar, men det finns inte i Sverige och därför tror Ingblad att goodwillposten blir i det närmaste oförändrad i mindre företag.

Ingblad menar att nedskrivningarna är få eftersom många företag vill ha långa avskrivningstider och att alla företag är positiva till förändringarna eftersom de vill se stora kassaflöden i framtiden. Effekten blir att företagen inte genomför någon nedskrivning förrän det är absolut nödvändigt.

4.3 Sammanfattning

I detta kapitel har författarna presenterat undersökningens resultat som är uppdelad i två delar. I den första delen har en sammanställning av årsredovisningar och kvartalsrapporter varit underlag för studien kring resultateffekterna av IFRS 3. I den andra delen har intervjuer varit till grund för det empiriska materialet. Respondenterna svarade på frågor kring begreppen i föreställningsramen samt hur de uppfattade resultatet av vår studie. I följande kapitel presenteras en analys där empiri analyseras med hjälp av den teoretiska referensramen som presenterades i kapitel två.

5. Analys

I detta kapitel presenteras resultat och analys. Den bygger på uppsatsens huvudfråga och de två delfrågeställningarna. Analysen ämnar binda samman empiri och den teoretiska referensramen, för att fylla uppsatsens syfte. Kapitlet inleds med en kort bakgrund till dagens regelverk. Därefter följer analysen vilken inleds med uppsatsens studie.

5.1 Bakgrund

Skillnaderna mellan redovisningspraxis i olika länder är omfattande och efterfrågan på en internationell harmonisering av redovisning och finansiella rapporter är stor bland investerare samt reglerare (Nobes & Parker, 2002). Genom "the convergence project" samarbetar IASB och FASB för en harmonisering av redovisningsprinciperna mellan olika länder (IASplus, 2003). IASBs nya regelverk är ett resultat av detta projekt och syftet med de nya standarderna är enligt Jönsson Lundmark (1999) att de skall verka för en världsvid spridning och därmed öka jämförbarheten mellan företags externa redovisning oavsett i vilket land företaget bedriver sin verksamhet. Thorell (2003) skriver att EU valde att följa IAS/IFRS av den orsaken att IASBs syfte var att höja kvaliteten i befintliga standarder samt enligt Nilsson (2002) att förbättra och harmonisera redovisningsnormer. IASBs regelverk anpassas till stor del efter FASBs normering och går därmed mot den anglosaxiska traditionen (Artsberg, 2005:88).

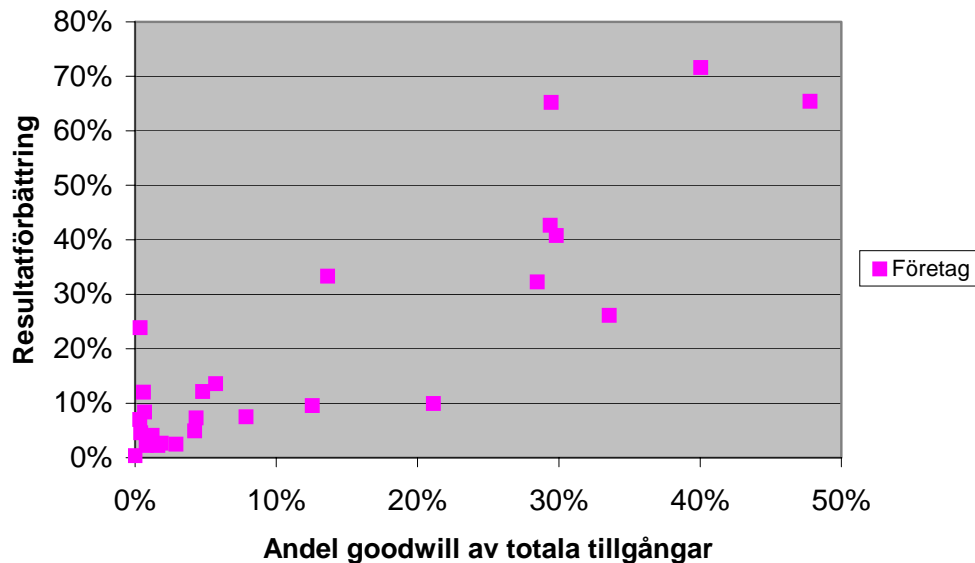
5.2 Studie av företag

Nedan följer en analys av företagen i studien samt åsikter från respondenterna och de övriga källorna från den teoretiska referensramen. Avsnittet är indelat i: *resultateffekt, nedskrivning och immateriella tillgångar.*

5.2.1 Resultateffekt

Införandet av IFRS 3 har skapat debatt och fört med sig många olika synpunkter från verksamma inom redovisningsområdet. Ett utav de stora samtalsämnena är hur det redovisade resultatet kommer att påverkas. I Corporate Finance (2004) nämns att den nya standarden kommer att förändra hur det finansiella resultatet redovisas, inkluderat nettovinst och nettotillgångar. De menar även att det kan komma att bli en potentiell effekt på företagets värde trots att förändringarna inte påverkar kassaflödet. Malmeby (2005) har som många andra konstaterat att de nya redovisningsreglerna kommer att medföra stora effekter i form av resultatökningar.

I den studie av företag som genomförts inom ramen för denna uppsats har det framkommit att den övervägande majoriteten (20 av 26) har angivit IFRS 3 som den utav de nya standarderna som kommer att medföra störst påverkan på det redovisade resultatet. Det framgår även vid beräkningen av resultateffekten i denna studie. Återföring av goodwillavskrivningar är den primära källan till resultatförbättringen. På nästa sida åskådliggörs vilket mönster som finns mellan ett företags andel goodwill i förhållande till totala tillgångar och dess resultateffekt.

Figur 5.1 Resultatförbättring i förhållande till andel goodwill

Källa: Egen bearbetning (2005)

Utifrån figur 5.1 kan utläsas tre grupper; en grupp där företag med 0 till 10 procent goodwill i förhållande till totala tillgångar får en resultatförbättring med mellan 0,4 och 23,9 procent. Majoriteten av företagen placeras sig således inom detta intervall. Den andra gruppen representeras av företag med goodwill i förhållande till totala tillgångar mellan cirka 10 och 30 procent där resultatförbättringarna placerar sig, mellan 9,6 och 65,2 procent. Grupp tre innehar en andel goodwill mellan cirka 30 och 50 procent och får en resultatförbättring mellan 26,1 och 71,6 procent. Det kan konstateras att innebörden av det nya regelverket blir mycket stor för många företag.

Trots att de flesta företagen i denna studie hamnar i den första gruppen av resultatförbättringar bör det poängteras att även en ökning av resultatet med drygt 10 procent kan för ett företag innebära ett förbättrat resultat med 175 miljoner kronor vilket är en betydande ökning. Spannet av resultatökningar för företagen är mycket stor och sträcker sig från 13 miljoner kronor till cirka 3,6 miljarder kronor. Det skall dock framhävas att IFRS 3 inte är den enda standarden som medför resultatpåverkan, vilket innebär att effekten på resultatet kan öka ytterligare, men även reduceras.

Att företag med större andel goodwill i förhållande till totala tillgångar får en högre resultateffekt, på grund av den nya standarden, var ett förväntat resultat som infriades i denna studie. Detta mönster verifierades även av respondenterna efter att de studerat studiens resultat.

Av studien i uppsatsen framgår att företag som är verksamma inom banksektorn har en mycket liten andel goodwill i förhållande till totala tillgångar, men ändå får de en större resultateffekt än andra företag med liknande andel goodwill. Förklaring till detta är att

bankerna har betydligt högre andel totala tillgångar än andra branscher samt att goodwillposten är relativt hög i förhållande till redovisat resultat. Konsekvensen blir en högre resultatförbättring. Studien har inte kunnat konstatera något samband mellan de övriga branscherna, vilket med största sannolikhet beror på att företagen i studien representerar ett flertal olika branscher.

Arnell (2004) menar att även om varken avskrivningar eller nedskrivningar av goodwill påverkar kassaflödet kommer nyckeltal som baseras på resultatet att påverkas, till exempel P/E-tal. Vinst per aktie är ett annat nyckeltal som kommer att påverkas av det nya regelverket. I de flesta fall kommer vinst per aktie att öka eftersom resultatet kommer att öka för många företag. En följd av borttagandet av goodwillavskrivningar kan enligt Corporate Finance (2004) innebära att vinsten per aktie istället kommer att minska eftersom tillgångar som tidigare skrevs av som goodwill, under lång tid, nu kan komma att skrivas av på mycket kortare tid som immateriella tillgångar. Följden blir ett sämre resultat.

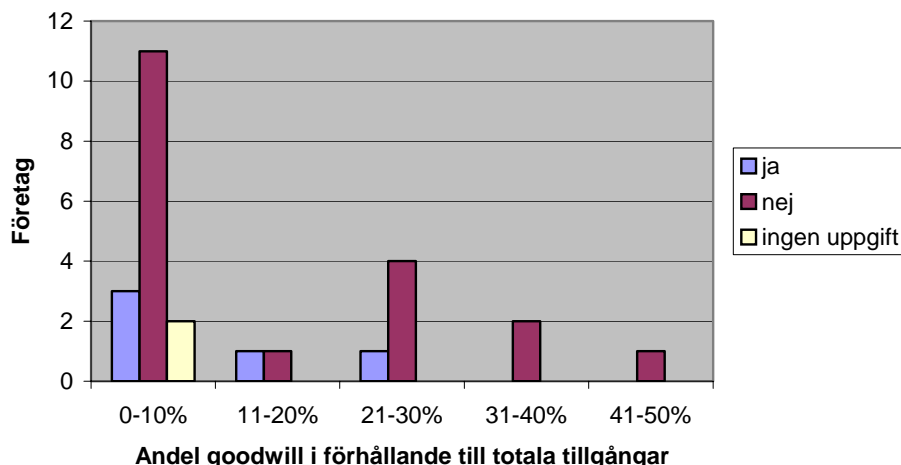
Eriksson menar att det är verksamma inom redovisning som vill tro att årsredovisningens innehåll skall ha betydelse för hur intressenter agerar, men personligen tror han inte att effekten på nyckeltal kommer att få någon betydelse i praktiken. Orsaken är att de som agerar på aktiemarknaden ständigt uppdateras för nya förändringar. Rippe anser att effekten på nyckeltalen kommer att få betydelse, men påpekar även han att kompetenta analytiker kan rensa för goodwillpostens påverkan och ta fram nyckeltal exklusive goodwillvärdering. Ingblad tror att det är förväntningarna på olika nyckeltal som kommer att ändras eftersom nya redovisningsregler leder till nya relationstal. Han menar att det kommer att bli en slags engångseffekt som på lång sikt saknar betydelse.

5.2.2 Nedskrivning

Enligt IASB (2004) innebär avskrivning av goodwill att posten inte värderas tillförlitligt eftersom de anser att det inte är möjligt att förutspå livslängden på förvärvad goodwill. Lösningen var enligt dem att införa ett nedskrivningstest som skall leda till mer användbar information för användarna. Eriksson delar IASBs åsikt och vill markera att den minst dåliga lösningen av hur goodwillposten skall hanteras är användandet av ett nedskrivningstest. Han påpekar att företag undviker den dubbla kostnadsbelastningen i anslutning till att företag genomför ett förvärv eftersom de ej behöver göra en avskrivning. I annat fall belastas resultatet med dels avskrivning på förvärvad goodwill och dels med de löpande utgifterna för att vidmakthålla denna goodwill.

Kam (1990) och Hendriksen & Van Breda (1992) skriver att många redovisare förespråkar det faktum att goodwill och vissa immateriella tillgångar kan ha en obestämd livslängd och därför inte skall skrivas av årligen. Enligt Eriksson är många praktiker frustrerade över den nya standarden där ett årligt nedskrivningstest skall göras istället för en årlig avskrivning på goodwill och detta för att de anser att det är enklare att göra en planmässig avskrivning. Även Ingblad menar att den generella kritiken är att det är enklare med anskaffningsmetoden.

Uppsatsen studie av företag har inkluderat att samla in information om hur många av företagen som har genomfört en nedskrivning av goodwill som en konsekvens av införandet av IFRS 3 och den reviderade IAS 36. Nedan följer en presentation av utfallet i förhållande till företagens andel goodwill av totala tillgångar:

Figur 5.2 Nedskrivning i förhållande till andel goodwill

Källa: Egen bearbetning (2005)

Studien visar inte något mönster mellan företag med större andel goodwill, 20 till 50 procent, i förhållande till totala tillgångar som genomfört en nedskrivning av goodwill. Det var endast ett företag i den kategorin som gjort en nedskrivning till följd av IFRS 3. Det är snarare så att det är företag med en mindre andel goodwill, 0 till 12,5 procent, i förhållande till totala tillgångar som skrivit ned sin goodwillpost.

Det bör dock poängteras att det endast är ett fåtal företag (5 av 26) som gjort eller ser en indikation på en nedskrivning av goodwill som en konsekvens av den reviderade IAS 36. Rosen (2005) skriver att företag i större utsträckning kommer att vilja fördröja de årliga kostnaderna och försöka dölja dessa för att vilja visa ett bättre resultat. Eriksson delar åsikt med Rosen (2005) och menar att borttagandet av avskrivning och införandet av värdering till verkligt värde kan minska objektiviteten vid ett nedskrivningstest. Det kan komma att bli så att företaget låter värdet på goodwill stå kvar oförändrat hela tiden, vilket innebär att beslutsunderlaget inte blir tillförlitligt. Ericsson ställer sig frågande inför hur detta kommer att utvecklas. Om det utnyttjas på ett korrekt sätt så tycker han att det är bra, men han är tveksam till att det alltid kommer att tillämpas korrekt.

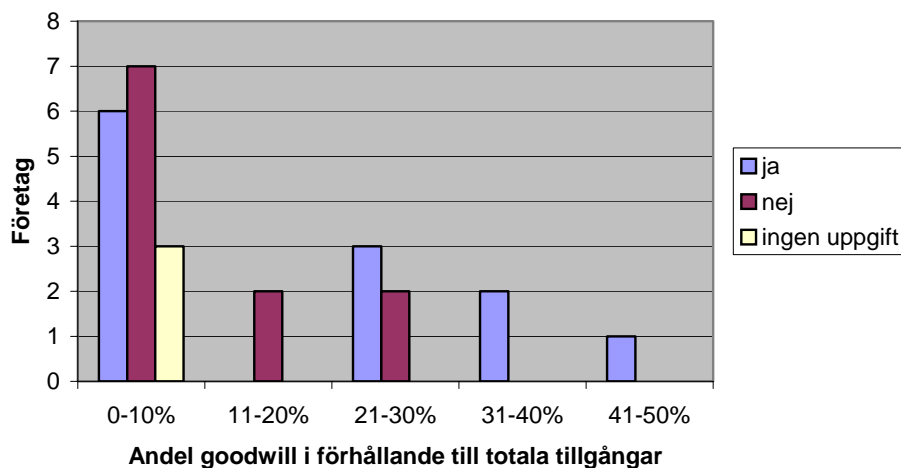
Ingblad för ett liknande resonemang som Eriksson och Rosen (2005) och menar att få av företagen i uppsatsens studie gjort någon nedskrivning eftersom att företag vill ha långa avskrivningstider. Ingblad menar att om ett företag kommer att generera stora kassaflöden i framtiden genomförs ingen nedskrivningar av goodwill. Han fortsätter med att säga att det är först när företagen har *kniven mot strupen* som de kommer att göra en nedskrivning av goodwill. Reason (2003) befarar just detta och anser därför att företagen skall anlita extern expert hjälp vid värdering av nedskrivning av goodwill. Detta för att de externa experterna inte tillåter företag att frisera sina siffror för att visa ett mer gynnsamt resultat.

Kam (1990) tar upp att goodwill kan vara övervärderat på grund av att det förekommit priskrig vid inköpet av förvärvet. Att få företag i studien gjort någon nedskrivning kan eventuellt tolkas som att deras goodwill inte är övervärderad. Enligt Rosen (2005) bör investerare vara uppmärksamma på att ett företags goodwillpost kan vara övervärderad till följd av brist på utförlig värdering av posten, vilket leder till en vinstökning för företaget. Det kan innebära att en nedskrivning snart kan komma att behöva genomföras.

5.2.3 Immateriella tillgångar

Trenden visar enligt IASB (2004) och Mueller (2004) att immateriella tillgångar utgör en allt större del av ett företags tillgångar. Företag har fram tills nu haft en tendens att vid förvärv göra det enkelt för sig genom att inkludera immateriella tillgångar i goodwillposten. För att få företag att i större utsträckning än tidigare särredovisa immateriella tillgångar från goodwill har IASB infört en tydligare definition av immateriella tillgångar i IAS 38. Detta förväntas leda till att användbarheten av finansiella rapporter förbättras eftersom användaren får en bättre och mer specifik bild av vad övervärdet vid förvärv tillhör för poster. Ett syfte med denna förändring är att undvika att tillgångar med kort nyttjandeperiod ingår i goodwillposten.

Uppsatsen studie av företag har inkluderat att samla in information om hur många av företagen som har genomfört en omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar som en konsekvens av införandet av IFRS 3 och den reviderade IAS 38. Nedan följer en presentation av utfallet i förhållande till företagens andel goodwill av totala tillgångar:

Figur 5.3 Omklassificering i förhållande till andel goodwill

Källa: Egen bearbetning (2005)

Uppsatsens studie visar att sex av åtta företag med en andel goodwill mellan 20 och 50 procent har gjort en omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar som en konsekvens av det nya regelverket. Sex av arton företag med en mindre andel goodwill, 0 till 20 procent, har även de gjort en omklassificering. Av denna studie kan urskiljas att det finns ett mönster mellan företag med stor andel goodwill och omklassificering till

immateriella tillgångar. Detta resultat kan tolkas som att IASB hade rätt i sitt resonemang om att immateriella tillgångar inte har särredovisats från goodwill i tillräckligt stor utsträckning. Ett resonemang kan vara att det är företag med stor andel goodwill som inte har särredovisat sina immateriella tillgångar tillräckligt utförligt tidigare.

Studien visar även att företagen har en mycket stor andel goodwill i förhållande till de totala immateriella tillgångarna. Majoriteten av företagen har mellan 80 till 100 procent andel goodwill. Om det nya regelverket efterlevs bör denna procentsats sjunka i framtiden eftersom fler immateriella tillgångar troligen kommer att identifieras på "bekostnad" av goodwill (IASB, 2004). Även Eriksson framhåller att goodwillposten dominerar de totala immateriella tillgångarna och att det sedan långt tillbaka har varit en tradition att vid förvärvet kalla de immateriella tillgångarna för goodwill.

Ingblad hade förväntat sig att mycket stora företag som förvärvat stora dotterbolag skulle ha gjort omklassificeringar från goodwill till immateriella tillgångar, vid övergången till IFRS 3. Detta för att det är lättare för sådana företag att identifiera övriga immateriella tillgångar och värdera dem, av den orsaken att det kan finnas tillgängliga marknadspriser. Däremot i mindre företag så hade han inte förväntat sig omklassificeringar på grund av att det är en svår och tidskrävande uppgift att identifiera immateriella tillgångar. Han menar att det är lättare att göra dessa identifieringar i USA av den anledningen att det där finns mycket stora företag och även marknadspriser på väldigt många immateriella tillgångar. Eftersom detta inte finns i Sverige tror han att goodwillposten i mindre företag blir i det närmaste oförändrad. Eriksson tror att särredovisning successivt kommer att bli mer aktuellt och genomföras i anslutning till att förvärv av nya företag genomförs.

5.3 Kvalitativa egenskaper

Begriplig information

IASBs (2004) syfte med det nya regelverket är att informationen i de finansiella rapporterna ska bli tydligare och därmed mer användbar. En åtgärd är att förvärvade immateriella tillgångar skall särredovisas från goodwill i större utsträckning vilket leder till att användarna får en tydligare bild av företagets immateriella tillgångar. Enligt IASBs föreställningsram (2001) förutsätts att läsaren av en finansiell rapport skall ha en *skälig kunskap om affärsverksamhet, ekonomi samt redovisning*. Trots detta är det av stor vikt att informationen som lämnas är lätt att förstå för användarna. Den nya standarden och dess effekt på resultatet kan möjligtvis för en ovan användare av finansiella rapporter inverka vid bedömningen av ett företag. Rippe menar att de nya reglerna ställer högre krav på läsarna av finansiell information. Suneson (2005) är inne på samma resonemang när han uppmanar läsarna av finansiella rapporter att *hålla huvudet kallt*. Utförlig information bör lämnas om IFRS och dess konsekvenser för det specifika företaget även om den är av komplex karaktär.

Relevant information

IASB (2001) och Kam (1990) åsyftar att informationens värde baseras på att den måste vara relevant för användarna att nyttja som beslutsunderlag. Relevant information påverkar användarnas beslut genom att underlätta bedömningar av inträffade och aktuella händelser samt reducera osäkerheten av framtida händelser. Eriksson anser att IFRS 3 kommer att ge ett mer relevant beslutsunderlag för användarna samt uppvisa en

mer rättvisande bild av företaget därför att verkliga värden tillämpas för bland annat goodwillposten. Konsekvensen blir mer framåtriktad information, och det är vad intressenterna efterfrågar enligt honom. Nedskrivningstestet är en anledning till detta. Han anser dock att tillämpningen av ett nedskrivningstest blir mindre objektivt än vid planmässig avskrivning och att effekterna blir fluktuationer i resultatet mellan olika år och olika kvartal. Även Moehrle & Reynolds-Moehrle (2001) anser att nedskrivning av goodwill antagligen kommer att frambringa mer transparens.

Rippe anser även han att förändringarna kommer att ge ett mer relevant beslutsunderlag för användarna. Han tror generellt att IFRS 3, totalt sett, kommer att generera mer och bättre information, vilket alltid är till fördel för läsarna om informationen tolkas rätt. Som nämnts ovan menar han dock att de nya reglerna ställer högre krav på användarna av finansiella rapporter. Rippe håller med de andra respondenterna och källorna om att det finns en viss risk för subjektiva bedömningar till följd av de nya reglerna.

Ingblad är osäker på om goodwill som tillgångspost kommer att medföra en mer relevant och rättvisande bild av företaget, enligt IFRS 3, då han tror att det kommer att förekomma brister i företagets tillämpning. Även han anser att subjektiviteten kommer att öka vid bedömning av nedskrivning vilket i sin tur leder till ett volatilt resultat. Han påpekar att tidigare när goodwillposten skrevs av på 10-20 år visste intressenterna "hur läget var", men i framtiden så kommer det att bli en mer osäker behandling av goodwill. Ingblad poängterar dock att om IFRS 3 tillämpas rätt kommer det medföra en mer relevant och rättvisande bild av företaget. Reason (2003) för samma resonemang om att nedskrivningstest introducerar en ökad volatilitet och en mer osäker behandlig av goodwill.

Informationen i redovisningen av immateriella tillgångar blir mer relevant för användarna att använda som beslutsunderlag när det tydligare framgår vad som är en immateriell tillgång och vad som är goodwill. Sådan relevant information kan enligt IASBs föreställningsram (2001) påverka användarnas beslut genom att underlätta bedömningar av inträffade, aktuella samt framtida händelser.

Särredovisning av förvärvad goodwill, som skall ske i betydligt större utsträckning än tidigare, är en åtgärd som enligt Eriksson kommer att leda till en mer relevant och rättvisande bild av företaget. Moehrle & Reynolds-Moehrle (2001) hävdar att det tidigare i USA har varit svårt för analytiker att exakt veta hur mycket goodwill ett företag har i sin balansräkning, eftersom företag har haft olika benämningar för och oftast sammanslagit goodwill med andra immateriella tillgångar. Vidare ansåg de att de nya reglerna som infördes i USA skulle komma att ge användare av finansiella rapporter mer insyn än de tidigare reglerna gjorde. Eftersom samma scenario nu utspelar sig i Sverige kan ett antagande göras om att följden blir den samma även här.

För varje immateriell tillgång skall numera avgöras om den har bestämd eller obestämd nyttjandeperiod. I den reviderade IAS 38 har även införts att inte heller immateriella tillgångar med obestämd nyttjandeperiod skall skrivas av (IASB, 2004). Eriksson menar att IASB införde detta för att markera att det finns immateriella tillgångar med obestämd livslängd. Han anser även att IFRS 3 kommer att leda till att redovisningen blir mer relevant genom att informationen blir mer framåtriktad, på grund av de verkliga

värdena, när det gäller värderingen av förvärvat goodwill och förvärvade immateriella tillgångar med obestämd nyttjandeperiod.

Tillförlitlig information

IASB (2001) och Hendriksen & Van Breda (1992) tar upp att informationen måste vara tillförlitlig för att vara användbar och det är den om informationen inte innehåller väsentliga felaktigheter samt inte är vinklad. Informationen måste vara angiven på ett korrekt sätt för att användaren skall kunna förlita sig på den och då måste informationen vara neutral. Eriksson är tveksam till om redovisningsinformationen blir mer tillförlitlig till följd av de nya reglerna och påpekar att ett stort ansvar kommer att vila på revisorerna. Eriksson menar att det sker en övergång från en anskaffningsvärdebaserad redovisning till en redovisning som tillåter goodwill att ligga kvar utan årlig avskrivning. Han anser att goodwillvärdet är ytterst förankrat i framtida nettoinbetalningsströmmar i företaget vilket betyder att tillförlitligheten var bättre tidigare även om det kanske inte blev en mer rättvisande och relevant bild av företaget.

Rent teoretiskt så tror Ingblad att tillförlitligheten blir bättre och att redovisningen kommer att innehålla färre felaktigheter och vinklingar, men i den praktiska tillämpningen är han tveksam om det kommer att leda till större tillförlitlighet. Han säger att det är svårt att generalisera, men tror att de allra största företagen i världen kommer att genomföra redovisningen på ett korrekt sätt eftersom det finns så många ögon riktade mot dem. Däremot tror han att mindre svenska börsnoterade företag, *med mindre kraftfulla revisorer*, kommer att redovisa lika många felaktigheter och vinklingar som tidigare.

Rippe anser att IFRS 3 kommer att medföra svårare regler och mer bedömningar vilket i sin tur medför att risken för fel ökar och tillförlitligheten minskar. Han menar att det är något som kommer visa sig vid nästa lågkonjunktur vilket kommer att medföra nedskrivningar. Då först kommer det att framgå om redovisningen varit korrekt eller ej.

Falkman (2000) menar att neutraliteten hävs och ett problem uppstår om en redovisare medvetet manipulerar med informationen för att uppnå ett förutbestämt syfte. Enligt Massoud & Raiborn (2003) diskuteras om företags inkomster kommer att bli mer förutsägbara på grund av att det inte kommer att finnas indikation på när en nedskrivning kommer att uppstå eller när och hur stort nedskrivningsbeloppet kommer att bli. Vidare menar de att ett företag kan välja tidpunkt för att göra nedskrivning av goodwill för att kunna styra och anpassa resultatet i den riktning de vill. Vid lågkonjunktur kan företagsledningen besluta om att göra stora nedskrivningar eftersom de redan i det läget inte presterar ett bra resultat. Då kan de lika väl redovisa ett ännu sämre resultat och de näst kommande åren prestera ett bättre resultat.

Eriksson anser att när ett företag tar i lite extra och skriver ned mer än den egentliga nedskrivningen, behöver det inte tolkas negativt av aktiemarknaden utan kan istället få en positiv effekt. Det kan av aktiemarknaden tolkas som att ledningen är handlingskraftig. När en större nedskrivning än vad som är befogat genomförs blir effekten kortsiktig eftersom det endast är *en* finansiell rapport som kommer att drabbas i stor utsträckning. Han anser att nedskrivningstestet tveklöst kan leda till taktiska manövrer och poängterar att han *inte skulle vilja vara en extern revisor som skriver under en revisionsberättelse*.

Falkman (2000) anser att säkerhet och precision inte garanterar tillförlitlighet utan den beror ytterst på beslutsfattarens preferenser och beslutsfattare accepterar i varierande utsträckning olika nivåer av tillförlitlighet. Rosen (2005) menar att nedskrivningstest är en process som är kontrollerad av företagsledningen och är inte av den åsikten att det kan leda till något positivt för investerarna. Han anser istället att det innebär en risk när investerare får sätta sin tillförlit till företagsledningen och att denna risk kan slå mycket negativt mot dem.

Huruvida goodwill omklassificeras till immateriella tillgångar med obestämd nyttjandeperiod eller ej har betydelse för hur resultatet påverkas. Om goodwill omklassificeras till immateriella tillgångar med obestämd livslängd blir det samma effekt som tidigare eftersom de inte skall skrivas av utan prövas vid ett nedskrivningstest årligen. Om goodwill istället har klassificerats som immateriella tillgångar med bestämd livslängd skall de skrivas av årligen och då påverkas resultatet negativt. Detta scenario gäller även vid nya förvärv efter 1 januari, 2005. I denna identifieringsprocess kan det finnas en möjlighet för företag att påverka resultatet trots att avskrivningar på goodwill förbjudits. Enligt Falkman (2000), IASB (2001), Hendriksen & Van Breda (1992) samt Smith (2000) är informationen inte tillförlitlig och neutral om den har vinklats för att uppnå ett förutbestämt syfte. Om företag har vinklat redovisningen är den således inte användbar som beslutsunderlag.

Jämförbar information

Det kan ifrågasättas hur jämförbarheten mellan företag påverkas av den nya standarden med hänseende på att företag med en liten andel goodwill visar lägre resultatförbättringar än företag med en stor andel goodwill.

Eriksson menar att det inte går att jämföra företag med liten andel goodwill med företag med stor andel goodwill eftersom ett företag antingen har en tillgång eller inte. Som han säger: *det är helt enkelt två olika verkligheter*. Differensen som uppkommer mellan olika företag är betydelsefull vid bedömningar, men i dessa fall skall det inte enbart fokuseras på siffror enligt honom. Ingblad tror att jämförbarheten även i fortsättningen kommer att vara tvivelaktig. Han menar att diskussionen om en mer jämförbar redovisning i detta hänseende beror på vad intressenterna har för uppfattning om framtida kassaflöden. Rippe menar att jämförbarheten generellt kommer att öka med IFRS 3, men att jämförbarheten mellan företag med liten andel goodwill och företag med stor andel goodwill kommer att bli den samma som innan förändringen.

Enligt IASBs föreställningsram (2001) har bedömningar av framtida finansiella ställningar ofta sin grund i information från tidigare resultat och därför är det viktigt att denna typ av information redovisas korrekt. De nya redovisningsreglerna medför, enligt IFRS 1, att minst ett jämförelseår skall beräknas. Alla företagen i denna studie har valt att endast beräkna jämförelseåret 2004. Detta innebär att det i de flesta fall kommer att redovisas en större resultatökning mellan räkenskapsåret 2003 och 2004 än vad som egentligen är fallet. Det är av stor betydelse att lämna relevant upplysning om detta förhållande för att kunna göra mindre osäkra prognoser, speciellt när posterna är stora. Korrekta jämförelseuppgifter mellan perioder är även av betydelse för att jämförelser över tiden skall kunna göras utifrån ett bra beslutsunderlag.

IASBs föreställningsram (2001) anger att kravet på jämförbarhet innebär att användarna skall informeras om de redovisningsprinciper som tillämpats då de finansiella rapporterna upprättats samt om de förändras och effekterna av detta. För närvarande förändras många redovisningsprinciper vilket gör detta till ett synnerligen aktuellt område. I en sådan situation skall enligt Smith (2000) företaget förutom sitt jämförelseår redovisa vilken effekt förändringen får på företagets resultat och ställning. Informationen i de finansiella rapporterna i denna studie är av varierande omfattning, men de flesta innehåller relevant information för användaren och uppfyller således kravet på jämförbarhet.

Skillnaderna mellan länders finansiella rapporter har varit stor och detta har främst berott på de olika redovisningstraditionerna som funnits och fortfarande existerar. Sociala, ekonomiska och legala faktorer är andra förhållanden som råder mellan olika länders redovisning och bottnar i intressenternas efterfrågan (Jönsson Lundmark, 1999:9, Nobes & Parker, 2002). IASB (2001) strävar efter att minska dessa skillnader genom en harmonisering av de bestämmelser, redovisningsstandarder och metoder som används vid utformning av finansiella rapporter.

Avskrivning av goodwill har genomgått en harmoniseringsprocess vilken har medfört en anpassning till FASBs regelverk. Det finns företag i Sverige som har argumenterat för en avskrivningstid uppemot 40 år, vilket överensstämde med de amerikanska reglerna vid det tillfället, för att kunna konkurrera på samma redovisningsvillkor. I detta fall innebar det att de svenska företagen hade visat ett sämre resultat än de amerikanska företagen om de redovisat enligt de svenska reglerna (Artsberg, 2005:389ff).

IASBs nya standarder kommer att leda till en mer jämförbar redovisning eftersom det är ett stort antal länder som tillämpar dessa. Även samarbetet med FASB är ett betydande steg i riktning mot jämförbarhet inom redovisning (IASplus, 2003).

5.4 Sammanfattning

I detta kapitel har författarna kopplat samman empirin från kapitel fyra med den teoretiska referensramen i kapitel två. Analysen baserades på uppsatsens huvudfråga och de två delfrågeställningarna och inleddes med en kort bakgrund till dagens regelverk följt av en analys av uppsatsens studie samt en analys av de kvalitativa egenskaperna. I det följande kapitlet diskuteras slutsatser av studiens analys samt presenteras förslag till framtida forskning inom ämnesområdet IFRS 3.

6. Slutsats

I detta kapitel presenteras uppsatsens slutsatser som ämnar ge svar på uppsatsens huvudfråga, vilket är ett resultat av de två delfrågeställningarna i kapitel ett. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

6.1 Slutdiskussion

Vilka blir konsekvenserna, för företag, vid värdering av goodwillposten när ett nedskrivningstest tillämpas samt vid utformandet av finansiella rapporter?

Det råder delade meningar inom redovisningsprofessionen angående om goodwillposten skall skrivas av eller inte. Redovisningsspecialisternas samlade åsikt är att det nya regelverket med en nedskrivningstest är att föredra framför årlig avskrivning. Respondenterna har dock uppfattningen att den generella kritiken bland praktikerna är att det är enklare att använda sig av anskaffningsmetoden vilket innebär årlig avskrivning.

Uppsatsens studie visar att endast ett fåtal företag har genomfört en nedskrivning som en konsekvens av IFRS 3 respektive den reviderade IAS 36. Studien visar inte något samband mellan företag med större andel goodwill i förhållande till totala tillgångar som gjort en nedskrivning av goodwill. Det är snarare så att det är företag med en mindre andel goodwill i förhållande till totala tillgångar som har skrivit ned sin goodwillpost. Uppfattningen som speglar denna uppsats är att företag i större utsträckning kommer att vilja fördröja de årliga kostnaderna för att visa ett bättre resultat och kommer därmed inte att genomföra en nedskrivning av goodwill.

Att få företag i studien gjort någon nedskrivning kan tolkas som att deras goodwill inte är övervärderad. Investerare bör dock vara uppmärksamma på att ett företags goodwillpost kan vara övervärderad till följd av brist på utförlig värdering av posten, vilket leder till en vinstökning för företaget. Det kan innebära att en nedskrivning snart kan behöva genomföras.

Samtliga respondenterna är av den uppfattningen att IFRS 3 kommer att ge ett mer relevant beslutsunderlag för användarna samt uppvisa en mer rättvisande bild av företaget, om standarden tillämpas på ett korrekt sätt, än vid användandet av anskaffningsmetoden. Nedskrivningstestet ger upphov till mer framåtriktad information med värdering till verkligt värde vilket intressenterna efterfrågar. Dock anser de att nedskrivningstestet medför en subjektivitet som leder till en reducerad tillförlitlighet samt ett volatilt resultat.

En respondent anser att nedskrivningstestet tveklöst kan leda till taktiska manövrer som att välja tidpunkt för nedskrivning av goodwill för att kunna styra och anpassa företagets resultat. Flertalet av källorna i denna uppsats är av samma uppfattning. En respondent menar att det kommer att visa sig vid nästa lågkonjunktur om företag har gjort riktiga bedömningar vid nedskrivning av goodwill och immateriella tillgångar. Källorna i uppsatsen tar upp den risk som råder när en företagsledning har möjlighet att manipulera med resultatet, medan en respondent anser att det kan vara positivt med en

företagsledning som gör en stor nedskrivning eftersom de framstår som handlingskraftiga.

En åsikt är att jämförbarheten var tvivelaktig redan vid tillämpning av RR 1:00 och att den kommer att fortsätta att vara det även med IFRS 3 på grund av att företagsledningar gör olika bedömningar och de kommer att göra det även i fortsättningen.

Vilka blir konsekvenserna, för företag, vid identifiering och särredovisning av immateriella tillgångar från goodwillposten samt vid utformandet av finansiella rapporter?

Trenden visar att immateriella tillgångar utgör en allt större del av ett företags tillgångar. Ett led i IASBs utveckling mot tydligare och mer användbar information i de finansiella rapporterna är åtgärden att förvärvade immateriella tillgångar skall särredovisas från goodwill i större utsträckning än tidigare. Detta kommer att leda till en tydligare bild av företagets immateriella tillgångar.

Nästan hälften av företagen som är med i uppsatsens studie har gjort en omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar. I uppsatsens studie kan också urskiljas att det finns ett mönster mellan företag med stor andel goodwill som gjort en omklassificering till immateriella tillgångar. Detta stödjer IASBs ställningstagande om att immateriella tillgångar inte har särredovisats från goodwill i tillräckligt stor utsträckning, vilket även kan antas gälla för företagen i studien. Denna förändring kommer att medföra att de immateriella tillgångarna kommer att öka på ”bekostnad” av goodwill.

En respondents åsikt är att särredovisning av förvärvad goodwill är en åtgärd som kommer att leda till en mer relevant och rättvisande bild av företaget. En källa menar även att det kommer att leda till att användare av finansiella rapporter får mer insyn än tidigare. Det finns även en möjlighet att styra resultatet vid identifiering av goodwill eller immateriella tillgångar. Om goodwill omklassificeras till immateriella tillgångar med obestämd nyttjandeperiod eller ej har betydelse för hur resultatet påverkas. Om det har klassificerats som immateriella tillgångar med bestämd livslängd skall de skrivas av årligen och påverkar då resultatet negativt.

Vilka blir effekterna för goodwill och immateriella tillgångar till följd av IFRS 3?

IFRS 3 är den standard som, för majoriteten av företagen i studien, medför störst påverkan på det redovisade resultatet. Återföring av goodwillavskrivningar är den primära källan till resultatpåverkan. Det redovisade resultatet för samtliga företag i studien kommer således att påverkas i stor utsträckning av den nya redovisningsstandard. Resultatförbättringarna sträcker sig inom ett spann mellan 0.4 till 71,6 procent. Det företag som får den högsta resultatförbättringen ökar sitt resultat men 3,6 miljarder kronor och det företag som får den lägsta resultatförbättringen ökar sitt resultat 13 miljoner kronor. Det går att utläsa ett mönster mellan företag med större andel goodwill i förhållande till totala tillgångar och en högre resultateffekt och vice versa, vilket var ett förväntat resultat som infriades i denna studie.

Nyckeltal som exempelvis vinst per aktie och P/E-tal kommer att påverkas, men respondenternas uppfattning är att effekten inte kommer att få någon betydelse i praktiken eftersom analytikerna är väl uppdaterade för sådana förändringar.

Att resultatet, för de företag som tillämpar IFRS 3, kommer att påverkas är ett välkänt faktum som redan nu syns i redovisningarnas resultaträkningar. Att resultateffekten blev till största del positivt var även det ett förväntat resultat av övergången till IFRS 3. Svårare att svara på är hur detta nya regelverk kommer att påverka själva goodwillposten i balansräkningen och synen på den bland användarna av finansiella rapporter.

Vad är egentligen goodwill? Åsikterna är varierande, men gemensamt för många åsikter är att goodwill tidigare, till stor del, har använts som en restpost där även övriga immateriella tillgångar har hamnat. Benämning av goodwill som en restpost har existerat sedan långt tillbaka i tiden och kommer förmodligen att fortsätta att existera framöver. Det kommer alltid att finnas ett behov för en goodwillpost eftersom vissa tillgångar helt enkelt inte går att identifiera med ett värde, exempelvis god företagsledning.

Frågan är dock om det inte är först nu, med det nyinförda regelverket, goodwill som restpost ger skäl för sitt namn. Syftet är att allt fler övriga immateriella tillgångar skall identifieras på "bekostnad" av goodwill och trenden visar att de immateriella tillgångarna ökar i omfattning, vilket även medför att goodwillposten ökar. Det nya regelverket kommer således att innebära att goodwillposten inte kommer att öka i samma takt som tidigare eftersom fler immateriella tillgångar kommer att identifieras istället.

Syftet med nedskrivningstest istället för avskrivning är att det verkliga, neutrala värdet av goodwillposten skall speglas. Detta förutsätter naturligtvis att nedskrivning av goodwill genomförs på ett korrekt sätt. Nedskrivningstest har dock enligt många infört en ökad subjektivitet vid redovisning av goodwill. Tillförlitligheten kan komma att reduceras eftersom det är företagsledningen som beslutar om nedskrivning och därmed "bestämmer" hur väl goodwillposten skall spegla verkligheten. Det finns således fortfarande en möjlighet att göra olika taktiska manövrer för att redovisa ett önskat resultat, trots avsaknaden av goodwillavskrivning. Även vid identifieringsprocessen av bestämd eller obestämd nyttjandeperiod för övriga immateriella tillgångar finns utrymme för subjektiva värderingar.

Ur ett användarperspektiv tyder det på att de finansiella rapporterna kommer att innehålla mer relevant, begriplig och jämförbar information. Detta eftersom redovisningen sker till verkligt värde och därmed blir mer framåtriktad.

IASBs strävan efter harmonisering har mynnat ut i nya standarder som kommer att leda till en mer jämförbar redovisning eftersom det är ett stort antal länder som tillämpar dessa. Även samarbetet med FASB är ett betydande steg i riktning mot jämförbarhet inom redovisning.

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Nedan följer förslag på fortsatt forskning inom ämnet.

Ett område som fordrar mer forskning är hur IAS 36, nedskrivning, kommer att tillämpas. Det finns flera infallsvinklar inom detta område som kan ses på ur ett längre tidsperspektiv:

- Går det att utläsa ett mönster när i tiden företag har valt att göra en nedskrivning som till exempel vid lågkonjunktur och byta av VD?
- Har företagen specificerat orsaken till nedskrivning i de finansiella rapporterna, i enlighet med IAS 36?
- Blev resultatet av nedskrivning istället för avskrivning att goodwillposten visar ett mer verkligt och aktuellt värde?

Ett annat intressant forskningsområde är immateriella tillgångar till följd av den reviderade IAS 38. En frågeställning är om immateriella tillgångar har identifierats på ”bekostnad” av goodwillposten, i enlighet med IFRS 3 och IAS 38? Det är av intresse att se på detta inom ett längre tidsperspektiv.

Harmonisering skall leda till en mer jämförbar redovisning. De är därför av intresse att studera årsredovisningar från olika länder som använder IFRSs regelverk, för att ur ett användarperspektiv studera om de är jämförbara.

Källförteckning

Litteratur

Artsberg, Kristina (2005). *Redovisningsteori – policy och –praxis*. Malmö: Liber Ekonomi.

Bell, Judith (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Dahmström, Karin (2000). *Från datainsamling till rapport - att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Ejvegård, Rolf (2003). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Eriksson, Lennart (1974). *Koncernredovisningens informationsinnehåll*. Malmö: Hermods-Studentlitteratur.

Falkman, Pär (2000). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.

Hendriksen, Eldon S & Van Breda, Michael (1992). *Accounting Theory*. Singapore: McGraw-Hill.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Jönsson Lundmark, Birgitta (1999). *IASC och IAS – en introduktion*. Stockholm: KPMG redovisningsregler.

Kam, Vernon (1990). *Accounting theory*. Canada: John Wiley & Sons Inc.

Mard, Michael J, Hitchner, James R, Hyden, Steven D & Zyla, Mark L (2002). *Valuation for Financial Reporting: intangible assets, goodwill, and impairment analysis, SFAS 141 and 142*. New York: John Wiley & Sons Inc.

Nilsson, Stellan (2002). *Redovisningens normer och normbildare*. Lund: Studentlitteratur.

Nobes, Christopher & Parker, Robert (2002). *Comparative International Accounting*. Ashford Press Ltd., Gosport.

Patel, Runa & Davidson Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Rosengren, Karl Erik & Arvidson, Peter (2001). *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber AB.

Smith, Dag (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Thorell, Per (2003). *Företagens redovisning – grundläggande räkenskapsförståelse*. Uppsala: Iustus Förlag AB.

Wiedersheim-Paul, Finn & Eriksson, Lars Torsten (2001). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber ekonomi.

Lagar och förordningar

Europeiska Gemenskapernas Kommission, 2003, *Kommentarer till vissa artiklar i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av de 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder samt rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av de 25 juli 1978 och sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 om redovisning*. Inkluderat bilaga: *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* (2001).

<http://europa.eu.int> 2005-04-05.

Europeiska unionens officiella tidning, 2004-04-17. (IFRS 1).
Kommissionens förordning (EG) nr 707/2004 av den 6 april 2004 om ändring av förordning (EG) nr 1725/2003 om antagande av vissa redovisningsstandarder i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002
http://europa.eu.int/eur-lex/pri/sv/oj/dat/2004/l_111/l_11120040417sv00030017.pdf
2005-04-20.

FAR (2003). *FARs samlingsvolym 2003 del I*. Stockholm: FAR Förlag AB

International Accounting Standards Board (2004). *International Financial Reporting Standards (including International Accounting Standards and Interpretations as at 31 march 2004)*. London: IASCF Publications Department.

Artiklar

Arnell, Göran (2004). *Nya regler för redovisning av goodwill*. KPMG Stockholm 2004-04-06.

<http://www.kpmg.se/pages/101345.html>. 04-10-02.

Corporate Finance (2004). *IFRS 3: no more goodwill*. Issue 230, p 42, 2p.

Jansson, Thomas, Nilsson, Jörgen & Rynell Thomas (2004). *Redovisning av företagsförvärv enligt IFRS innebär omfattande och väsentliga förändringar*. Balans, nr 8-9, s. 28-33.

Massoud, Marc F & Raiborn, Cecily A (2003). *Accounting for goodwill - Are We Better Off?* Review of business. Vol. 24, Issue 2, p 26, 7p.

Moehrle, Stephen R & Reynolds-Moehrle, Jennifer A (2001). *Say good-bye to pooling and goodwill amortization*. Journal of Accountancy. Vol. 192, Issue 3, p 31, 6p.

Mueller, Jennifer M (2004). *Amortization of Certain Intangible Assets*. Journal of Accountancy. Vol. 198, Issue 6, p 74, 5p.

Rankin Johansson, Christine (2001). *Redovisning av goodwill, en utmaning?*. Balans, nr 10, s. 14-18.

Reason, Tim (2003). *Goodwill to All Pieces*. CFO. Vol. 19, Issue 9, p 31, 2p.

Rosen, Al (2005). *Goodwill games*. Canadian Business. Vol. 78, Issue 3.

Sunesson, Björn (2005:a). *Nya redovisningsregler ger större vinster - redan i år*. http://www.svd.se/dynamiskt/naringsliv/did_9500719.asp. 2005-04-09.

Sunesson, Björn (2005:b). *Årsredovisningar – Nya regler blåser upp bolagens vinster*. Svenska Dagbladet Näringsliv 05-05-20.

Finansiella rapporter

Årsredovisningar 2004 & Q1 rapporter 2005

ABB

AB Volvo

AB Electrolux

AB Industrivärden

Assa Abloy AB

Astra Zeneca

Atlas Copco AB

Autoliv

Ericsson

Föreningsparbanken AB

Gambro AB

Getinge AB

Holmen AB

Investor AB

Nokia

Nordea

OMX AB

Sandvik AB

SCA

Scania AB

SEB AB

Securitas AB

Skandia

Skanska AB

SKF

SSAB

Stora Enso

Svenska Handelsbanken AB

Swedish Match AB

Telia Sonera

Trelleborg AB

Intervjuer

Telefonintervju

Sten-Eric Ingblad Universitetslektor i Externredovisning. 2005-05-18

Lennart Eriksson Docent i företagsekonomi. 2005-05-13

Intervju via e-post

Johan Rippe Öhrling PricewaterhouseCoopers. 2005-05-31

Övrigt

Ernst & Young Technical Department (2004). *Guide till IFRS 3*.
www.ey.com/se, 2005-04-25.

FAR info nr.4, 2004

IASplus Press Release 2003-12-15.

<http://www.iasplus.com/pressrel/0312iasbfasbconverge.pdf>. 2005-04-18.

Lindebergs Grant Thornton

http://www.lindebergs.se/documents/www2002/IFRS_nyhetsbrev_2004-03.pdf. 2005-04-05.

Smith, Dag (2004). *Sammanställning av avvikelser mellan boken Redovisningens språk och IASB:s redovisningsstandarder*. Lund: Studentlitteratur.

Sammanställning av uppsatsen studie av företag på A-listan för mest omsatta

Årsredovisning 2004/Q1-rapport 2005

Företag	GW/Tot tillg	GW/Tot imm.tillg	Effekt av IFRS 3	Omklassificering	Nedskrivning
SCA	13,6%	88,89%	33,3%	nej	nej
Stora Enso	4,8%	87,9%	12,2%	ingen uppgift	ingen uppgift
Holmen	1,8%	93,5%	2,6%	nej	nej
Getinge AB	33,6%	92,1%	26,1%	ja	nej
Gambro	29,5%	89,9%	65,2%	ja	nej
Atlas Copco	21,1%	90,8%	9,9%	ja	nej
Sandvik	7,9%	83,9%	7,5%	nej	nej
SKF	1,6%	62,0%	2,3%	nej	ja
Trelleborg	29,8%	95,5%	40,8%	nej	nej
SSAB	0,009%	14,3%	0,4%	ja	nej
Electrolux	4,2%	62,2%	4,9%	ingen uppgift	nej
Assa Abloy	47,8%	99,0%	65,4%	ja	nej
Securitas	40,0%	97,1%	71,6%	ja	nej
Scania	1,2%	34,4%	4,1%	nej	nej
AB Volvo	4,3%	58,1%	7,3%	ingen uppgift	ingen uppgift
Skanska	5,7%	88,5%	13,6%	ja	ja
SEB	0,61%	95,1%	12,0%	ja	ja
Nordea	0,69%	97,3%	8,4%	nej	nej
FSB	0,34%	92,7%	7,0%	ja	nej
SHB	0,4%	99,4%	4,6%	ja	nej
OMX AB	28,5%	81,8%	32,2%	ja	nej
Industrivärden	0,78%	84,6%	2,2%	ja	nej
Skandia	0,36%	90,5%	23,9%	nej	nej
Ericsson	2,9%	51,1%	2,5%	nej	nej
Telia Sonera	29,4%	86,7%	42,6%	nej	ja
Swedish Match	12,5%	55,8%	9,6%	nej	ja
ABB			Ej jämförbar		
Investor			Ej jämförbar		
Nokia			Ej jämförbar		
Autoliv			Ej jämförbar		
Astra Zeneca			Ej jämförbar		

Bilaga 2

Intervjuguide

Vi är intresserade av att ta reda på om vår sammanställning av information är enligt era förväntningar? Finns det någon tendens i denna information som Ni inte anteciperat?

Kommer förändringarna i de finansiella rapporterna som IFRS (IFRS 3) medför att ge ett mer relevant beslutsunderlag för användarna och kommer det att underlätta bedömningen av aktuella och framtida händelser?

Kommer förändringarna av goodwill som tillgångspost att ge en mer korrekt och rättvisande bild av företaget?

Leder denna redovisningsförändring till en mer rättvisande bild av ett företags resultat- och balansräkning?

Blir redovisningsinformationen mer tillförlitlig till följd av de nya reglerna? Kommer redovisningen att innehålla färre felaktigheter och vinklingar?

Företag med en liten andel goodwill visar små resultatförändringar och vice versa, leder det verkligen till en mer jämförbar redovisning?

Kommer effekten på nyckeltalen (t.ex. P/E – tal och vinst per aktie) att få någon betydelse?

Intressant är också att företag skall göra en omklassificering från goodwill till immateriella tillgångar enligt IAS 38. Vad är er uppfattning om det?

Få företag har gjort en nedskrivning av goodwill. Är det oväntat?